

LA LENGUA AMAGADA.

La immersió lingüística a Elx.

ENCARNACIÓN IBARRA MARTÍNEZ.
DRA. SANDRA MONTSERRAT BUENDIA.
GRAU EN MAGISTERI DE PRIMÀRIA.
UNIVERSITAT D'ALACANT.
CURS ACADÈMIC 2013/2014.

*En aquests anys de foscor, algunes llums han il·luminat el viatge.
En el procés d'immersió lingüística a Elx,
moltes persones han esmerçat tota la seua vida per a construir la nostra escola.
Aquest treball és un homenatge a totes elles i una arenga als futurs docents.*

Encarni Ibarra Martínez

ÍNDIX

1. Justificació i objectius.....	6
2. Disseny de la recerca.....	8
3. Estat de la qüestió i anàlisi.....	9
3.1 Situació del valencià a Elx (1950-2014).....	9
3.2 Els inicis de la immersió i la legislació actual.....	10
3.3 El camí cap a la immersió a Elx.....	12
3.4 Com es fa immersió lingüística? Un exemple: el CEIP Miguel de Cervantes d'Elx.....	13
3.5 Un futur incert: el plurilingüisme.....	17
4. Conclusions i propostes.....	19
5. Bibliografia.....	21
a) Autors.....	21
b) Legislació.....	21
Agraïments.....	23
Annexos.....	24
- Entrevista de Josep Enric Escribano.....	24
- Entrevista de Tudi Torró.....	35
- Transcripció de la taula redona: Tudi Torró, Marién Anton i Mariló Esclapez.....	50
- Entrevista de Maite Candela.....	60
- Entrevista d'Anna de la Torre.....	63

1. Justificació i objectius.

Sempre ens ha interessat la situació del valencià a l'escola. Encetar un treball sobre aquest tema és fruit d'una decisió que té a veure amb l'experiència viscuda com a estudiant, a partir d'una pregunta que sempre hem tingut al cap: per què no vam aprendre a parlar valencià encara que vam cursar vuit anys entre l'escola i l'institut?

Els primers contactes amb el valencià els vam tindre amb una part de la família de nostre pare, encara que mai es van dirigir a nosaltres en valencià i només el parlaven entre ells: per tant, el valencià era llengua d'ambient. Una segona exposició va ser quan començaren les emissions de la TV3 i Canal 9, on vèiem els dibuixos de Bola de drac i el programa de Joan Monleon. Una nit, de petita, posaren per escrit un text a la televisió i vam preguntar al nostre pare si sabia escriure en valencià, la seua contestació va ser que no, que ell només el parlava. Després, li vam preguntar perquè no ens l'havia ensenyat i va respondre que això no tenia futur i que deixés de fer preguntes: justament, en eixe moment vam saber que faríem el possible per aprendre'l. El tercer contacte ja va ser més formal: vam estudiar en el sistema d'EGB, educació general bàsica, entre els anys 1985 i 1995, en una escola pública d'Elx, el col·legi Víctor Pradera. L'assignatura de valencià apareix a cinquè fins que vam acabar l'institut, a l'IES l'Assumpció.

Un punt d'inflexió en el nostre aprenentatge va ocórrer a l'institut. A tercer de BUP, vam tindre un mestre, Antoni Torres, que ens va explicar per primera vegada la història de la corona catalano-aragonesa. Aquest fet ens va marcar, perquè després de conèixer la nostra història, ens sentírem traïts pel sistema educatiu, perquè ens havien amagat una part de la història, de la nostra cultura. Fins aquell moment, sempre ens havíem ensenyat que la reconquesta va durar 800 anys i va acabar quan arribaren els Reis Catòlics i expulsaren Boadil de Granada. Però ens amagaven d'on eixia Ferran d'Aragó, què n'hi havia al darrere. Aquest fet ens va crear una consciència i un sentiment: primer, de respecte a totes les cultures, dels seus drets, com també de lluita per la llengua valenciana, encara que no és la nostra llengua materna.

Vam acabar l'institut i, no obstant això, no parlàvem valencià, però sí que el podíem escriure, llegir i comprendre. No va ser fins que vam començar el Grau en Magisteri de

Primària en immersió –per obligació, ja que no hi havia més places en altres horaris–, que vam començar a utilitzar-lo, a necessitar-lo i, fins i tot, hem pogut recuperar-lo amb la nostra tia, de més de vuitanta anys, encara que amb el nostre pare no ha sigut possible.

Aleshores, dins dels temes que s’oferien com a treball final de grau, vam triar el valencià a l’escola, i, més específicament, la immersió, els seus inicis a Elx, el present, després de vint anys, i el futur amb l’escola plurilingüe. Per altra banda, en l’assignatura de Llengua Catalana de segon vam visionar un vídeo: “La immersió és possible”. En eixe vídeo es mostra el treball realitzat al col·legi Blasco Ibañez al principi del procés d’immersió i vam pensar que estaria bé fer una revisió del tema, una actualització.

Tot s’ha conformat perquè triem aquest tema, que s’ha convertit en part de la nostra història personal, part d’una recerca, de recuperar les arrels pròpies que van ser tallades en el moment en què el castellà es va convertir en l’única llengua de la nostra casa, i el valencià en la llengua amagada.

La immersió lingüística a Elx es va posar en marxa en 1986 a l’escola Blasco Ibañez. Durant el nostre període de pràctiques vam conèixer Marién Anton, directora del CEIP Miguel de Cervantes, una de les mestres que apareix al vídeo de “La immersió és possible” que hem comentat adés. Aleshores, ho vam tindre clar: primer, faríem una revisió del tema mitjançant un apropament històric a partir dels protagonistes d’aquell moment, en segon lloc, una mirada actual després de vint anys d’immersió, avaluant el moment actual d’immersió en el CEIP Miguel de Cervantes i, finalment, una ullada al futur amb el procés del plurilingüisme encetat per l’administració, a més a més, de fer un agraïment a tots els mestres que han lluitat aquests anys per la llengua, posant en valor la gran tasca que continuen fent.

El treball final consisteix, doncs, a presentar un vídeo¹ que inclou les entrevistes d’alguns dels protagonistes d’aquest procés: professorat, direcció i inspecció. A banda, hi afegim un document escrit amb les transcripcions de les entrevistes completes, així com també, anotacions sobre els aspectes més rellevants del tema i les conclusions a les quals hem arribat.

---

¹ El vídeo serà lliurat en l'exposició pública d'aquest treball en DVD.

2. Disseny de la recerca.

Per fer aquest treball, en primer lloc, necessitàvem conèixer quina era la situació lingüística a Elx quan es van posar en marxa el programa d'immersió en algunes escoles. Per aconseguir-ho, vam entrevistar Josep Enric Escribano, president de l'associació per la llengua *El Tempir*. A banda, hem recopilat i analitzat algunes dades demogràfiques sobre la ciutat mitjançant l'INE (Institut Nacional d'Estadística).

Després de conèixer la situació del valencià a Elx en aquells anys, vam continuar el recorregut apropant-nos a la inspectora d'educació del Baix Vinalopó durant els inicis de la immersió a Elx, Tudi Torró, que ens va explicar el passat, present i cap a on va el procés d'immersió.

Pel camí hem conegut Marién Anton, actual directora del CEIP Miguel de Cervantes i mestra d'EGB al CP Blasco Ibañez quan es posà en marxa la immersió a aquest col·legi. Gràcies a Josep Enric Escribano, Tudi Torró i Marién Anton, podem explicar com va ser el procés d'immersió a Elx.

A més a més, hem pogut avaluar com va el procés d'immersió actual en el CEIP Miguel de Cervantes i, també, com s'enfronten al plurilingüisme. Per aconseguir això: Marién Anton ens ha explicat quines accions es realitzen des de l'equip directiu envers la immersió al centre; Mariló Esclapez, mestra de primària al CEIP Miguel de Cervantes, la qual fa 22 que treballa en els programes d'immersió, ens ha aconsellat diferents actuacions que els docents podem fer des de l'aula d'un centre d'immersió, tot dins la taula redona organitzada pel *El Tempir* dintre de les Trobades d'Escoles en Valencià d'aquest any; Maite Candela, mestra d'infantil del CEIP Miguel de Cervantes des de fa 10 anys, ens dóna algunes pinzellades sobre com treballa la immersió a la seua aula de 4 anys i en el cicle en general, i Anna de la Torre, mestra d'anglès al CEIP Miguel de Cervantes i futura directora del centre el curs vinent, ens dóna la seua visió sobre la immersió i la transformació en una escola plurilingüe.

3. Estat de la qüestió i anàlisi.

3.1 Situació del valencià a Elx (1950-2014).

En primer lloc, Elx és una ciutat de més de 230.000 habitants, al Sud del País Valencià, dins de la zona de predomini lingüístic valencià. En la següent gràfica de l'INE (cf. fig. 1), podem observar com en els anys 50 del segle XX, Elx tenia uns 56.000 habitants i passà d'això, a tindre'n 73.000, en els anys 60, 123.000, en els 70 i 164.000, en els vuitanta. Aquest augment progressiu tant significatiu de població es va produir per la immigració nacional rebuda al municipi provinent, sobretot, d'Andalusia, Múrcia i Albacete, durant el procés d'industrialització. Cal recordar que a Elx, en aquells anys, hi havien moltes fàbriques de sabates.

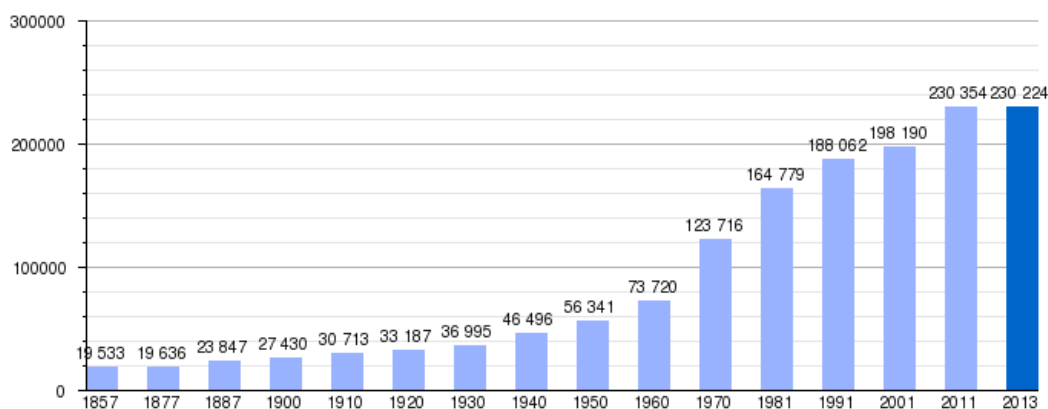

Figura 1. Evolució demogràfica d'Elx entre 1857 i 2013.

Als anys 50, el valencià era la llengua del carrer a Elx, per tant, la llengua majoritària. Amb l'onada immigratòria produïda als anys 60 i, també, les posteriors, la situació començà a capgirar-se: els usos lingüístics canviaren i el castellà comença a dominar el carrer i, de retop, a tindre un prestigi major enfront del valencià.

Aquest darrer motiu provocà un altre aspecte que cal tindre en compte: la transmissió intergeneracional del valencià. Les famílies començaren a parlar en castellà als seus fills, ja que no tant sols al carrer era la llengua majoritària, sinó també a les

institucions, com l'església que tenia un gran poder, i en els organismes públics era l'única llengua acceptada. Per això, es reduí la transmissió entorn al 20%, quan en els anys 50 era d'un 80%.² Ens han arribat relats familiars en què se'ns explica que, per parlar en valencià a l'escola, a la dècada de 1940 i 1950, molt alumnes van rebre càstigs físics i menyspreu davant de la resta de companys.

Aquests dos aspectes, la immigració i la transmissió intergeneracional, impliquen un canvi social en el prestigi d'una llengua envers l'altra, provocant una situació dramàtica per al valencià en els anys 80 del segle passat.

A tot això, afegim una nova onada immigratòria en els anys 90, aquesta vegada de persones d'altres nacionalitats. Així, la ciutat passa de 164.000 habitants a 188.000 en deu anys, coincidint amb l'època de creixement econòmic, amb l'època de la rajola. Aquesta immigració és difícil d'assumir lingüísticament: actualment, Elx té, com ja hem dit, 230.000 habitants. Aquesta situació lingüística de capgirament de la llengua es dona actualment també al camp d'Elx –on el valencià ha estat la llengua usual i majoritària: molta gent –castellanoparlant– fuig de la ciutat buscant una qualitat de vida millor i compra cases al camp perquè són més barates.

3.2 Els inicis de la immersió i la legislació actual.

El novembre de 1983 es promulgà la LUEV,³ la Llei d'ús i Ensenyament del Valencià; tanmateix, no serà fins al curs 1986-1987 que es posarà en marxa el primer centre amb el programa d'immersió lingüística a Elx, el CEIP Blasco Ibañez, escola ubicada en el barri de Carrús, un barri tant gran com Alcoi, de població majoritàriament castellanoparlant.

Això sigué possible gràcies a la tasca informativa que dugueren a terme l'assessor lingüístic, la inspectora de zona i els mestres d'aquesta escola, davant les famílies. Tasca que es va estendre per la ciutat a mesura que aquests mestres canviaven d'escola i des de la inspecció, encetaven el programa d'immersió en altres centres, com és el cas del CEIP

---

² Segons les dades proporcionades per Josep Enric Escribano, president de l'Associació *El Tempir* d'Elx, en l'entrevista que hem realitzat el 7/03/2014 i que es pot llegir en els annexos d'aquest treball.

³ LUEV, Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià: <http://www.sdg.gva.es/legislacion/valenciano/Llei%20dus%20i%20ensenyament%20del%20valencia.htm>

Miguel de Cervantes, inaugurat en 1985, que adoptà el sistema d'immersió el curs 1987-1988.

Com a conseqüència, amb la introducció del valencià com a assignatura i, sobretot, com a llengua vehicular del procés d'ensenyament a través de les conegudes com a línies en valencià, comença a revernacularitzar-se el valencià als barris d'Elx. És a dir, la gent que parlava valencià refermà la seua condició de valencianitat lingüística i provocà un augment en la transmissió del valencià entre les famílies, de pares a fills, de forma que de la situació crítica d'un 20% de transmissió intergeneracional als anys 90, canvià fins a un 37% / 38% que és on som ara. Cal esmentar com, l'arribada d'estudiants d'altres poblacions valencianoparlants per estudiar a la Universitat Miguel Hernández, que va començar als anys 90, ha provocat al barri d'Altabix, la zona més pròxima, un augment de la presència del valencià al carrer, sobretot, quan els estudiants realitzen les seues compres en valencià.

L'any 2012, la Generalitat Valenciana va aprovar el decret 127/2012, de 3 d'agost, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyament no universitària.⁴ Dels quatre programes que hi havia, el PEV, Programa d'Ensenyament en Valencià, el PIL, Programa d'Immersion Lingüística, el PIP, Programa d'Immersion Progressiva i el PB, Programa Bàsic, s'ha passat a dos: el PPEV, Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià, i el PPEC, Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà. Això ha comportat que cada col·legi trie en quin dels dos programes vol treballar, i una vegada triat, distribueixen els percentatges de sessions i matèries que faran en cada llengua. Per comprendre la situació, cal conèixer la gran diferència que hi ha entre ambdós programes, aquesta diferència es troba en l'ús vehicular de la llengua que fan en infantil i primer cicle, o explicat d'altra manera, en quan incorporen el valencià o quan incorporen el castellà.

Tenint en compte aquesta legislació, el municipi d'Elx té una xarxa de 48 centres públics d'educació primària, dels quals només 4 han adoptat el programa plurilingüe d'ensenyament en valencià: CEIP El Palmerar, CEIP Eugeni d'Ors, CEIP Blasco Ibañez i CEIP Miguel de Cervantes. Aquest quatre, curiosament, es troben a la ciutat. Per un altra banda, 14 centres de primària tenen present els dos programes en el centre, o siga, hi ha

---

⁴ Enllaç al DECRET 127/2012: http://www.docv.gva.es/datos/2012/08/06/pdf/2012_7817.pdf

dues línies per nivell, com a mínim, i cadascuna presenta un programa diferent i, per tant, metodologies diferents: una, amb el programa plurilingüe en valencià i l'altra, amb el programa en castellà. Finalment, els 30 restants han triat el programa plurilingüe en castellà.⁵

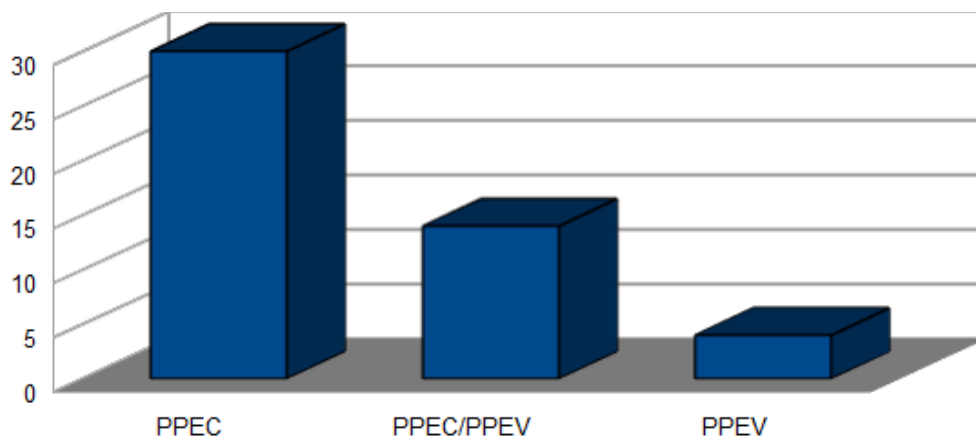

Figura 2. Col·legis d'educació primària d'Elx. Programes lingüístics.

3.3 El camí cap a la immersió a Elx.

Una de les protagonistes del procés d'immersió a Elx va ser Tudi Torró, inspectora d'educació des de fa 24 anys. Amb l'aprovació de la LUEV, en 1983, la Generalitat Valenciana li va proposar ser la coordinadora per l'ensenyament del valencià –figura precedent dels assessors de valencià–, càrrec que va exercir fins l'any 1989.

Abans de la LUEV, funcionava a Elx el Col·lectiu de Mestres del Baix Vinalopó – del qual ella era membre–, l'objectiu del qual era introduir el valencià a les escoles i normalitzar-ne l'ús. Per fer això, aprofitaven els badalls legals que hi havia a la legislació espanyola. Un d'aquests badalls es trobava a la Llei General d'Educació de 1970, que permetia la introducció de les llengües vernacles en el sistema educatiu, les quals tenien caràcter facultatiu, és a dir, voluntari i experimental.⁶

⁵ Font de la informació: Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana. <http://www.cece.gva.es/ocd/areacd/es/guiadecentros.asp>

⁶ Més informació a l'article <dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/98013.pdf>

Tant Tudi Torró com Josep Escribano, coincideixen a afirmar que la LUEV significà també el començament de la discriminació lingüística entre comarques.⁷ En les comarques no valencianoparlants no es negava que poguessen tindre una incorporació progressiva del valencià, però ho deixava en mans de les famílies. Aquesta llei ha perpetuat un País Valencià dividit entre els valencianoparlants, o que estan en zones valencianoparlants i que tenen el dret a poder aprendre valencià i en valencià, i les zones no valencianoparlants, en les quals tot és voluntat pròpia d'aprendre el valencià o no aprendre'l.

En el cas d'Elx, atés que es troba dins de la zona de predomini lingüístic del valencià, es pogué encetar la immersió lingüística en diversos col·legis. Per aconseguir això, va caldre una gran tasca d'informació a les famílies, explicant com el bilingüisme afavoria l'aprenentatge de l'alumnat i els feia competents en les dues llengües.⁸

En aquest procés informatiu es va crear un recurs per explicar els programes d'immersió que hi havia en el moment. L'any 1993 Tudi Torró va gravar un vídeo, "La immersió és possible".⁹ En aquest vídeo s'explica de manera detallada les característiques dels programes d'immersió lingüística que s'aplicaven al País Valencià. El vídeo es va enregistrar al CP Vicent Blasco Ibáñez, de la ciutat d'Elx. S'hi mostren gran quantitat d'activitats de classe en diferents nivells de l'educació infantil i primària, així com també, entrevistes amb pares i mares d'alumnes d'aquest programa.

3.4 Com es fa immersió lingüística? Un exemple: el CEIP Miguel de Cervantes d'Elx.

A l'entrevista, Tudi Torró ens ha oferit la seua visió sobre com és un centre d'immersió. Qualsevol centre d'immersió lingüística ha de tenir cura de tots els detalls. L'alumnat no pot pensar que només es parla valencià a l'aula, ha d'estar present en qualsevol activitat del centre, no sols en les comunicacions mestre-alumne, sinó també en el menjador, les excursions, els corredors, el transport al centre, les pàgines web o els blogs que hi haja a l'escola, les comunicacions amb les famílies o les administracions, etc. Hem

---

⁷ Podeu consultar els annexos d'aquest treball amb les transcripcions completes de les dues entrevistes.

⁸ Més informació a la pàgina personal del Dr. Jim Cummins. <<http://iteachilearn.org/cummins/>>

⁹ El vídeo es pot descarregar i visionar ací: <<http://web.ua.es/uem/recursos/video.html>>

de recordar que l'alumnat que va als centres d'immersió potser no tinguen el valencià com a llengua materna, per això hem de crear contextos on hagen d'utilitzar el valencià.

Hem de saber que el xiquet ha d'estar còmode en l'escola, al principi parlarà en la seua llengua, però la immersió és anar més enllà. La mestra / el mestre ha d'aconseguir que l'alumnat faça l'esforç per parlar en valencià; no podem permetre que es produïsca el semilingüisme (procés on la mestra / el mestre, parlen en valencià i l'alumnat, en castellà), procés que s'està donant cada vegada més, segons ens han informat diferents docents.

Un centre amb el programa d'immersió lingüística, sobretot, en els primers cursos, ha d'elaborar tota una planificació d'ambients en valencià, ha d'anar assegurant als xiquets i xiquetes que el valencià és una llengua útil, una llengua de l'escola, una cultura a la qual pertanyen. A més a més, la mestra o el mestre ha de conèixer les famílies dels seus alumnes, conèixer les situacions lingüístiques que tenen a casa, per poder organitzar i assentar les bases del procés d'immersió.

A la taula redona que hem gravat i que es troba a l'annex transcrita, Marién Anton, directora del CEIP Miguel de Cervantes d'Elx, ens explica quines mesures s'han de dur a terme des de l'equip directiu per poder fer bé la immersió lingüística, tant com el plurilingüisme, mesures les quals –segons el seu parer–, s'han relaxat al llarg dels anys.

La primera característica que ha d'estar present en una escola d'immersió lingüística és la normalització total del centre. Quan s'entre en un centre d'immersió, s'ha de sentir que es treballa en valencià, tant dins com fora de l'aula, com ja havia indicat Tudi Torró. Però, a més, s'ha de garantir la continuïtat metodològica. L'equip directiu i el claustre han d'arribar a acords metodològics per a tractar totes les llengües de l'escola, donant continuïtat des d'infantil a tercer cicle i coordinar el seu ensenyament.

També és responsabilitat de l'equip directiu vetlar per la distribució de l'equip docent destinat a ensenyar en valencià o en anglès, vetlar perquè siguen competents en la llengua que han d'ensenyar i, si no ho són, millor que no impartisquen classe en la llengua que no coneixen bé, perquè oferiran un mal exemple lingüístic que pot endarrerir l'aprenentatge de l'alumnat, creant errors de base que seran molt difícils d'eliminar.

Un altra vessant que correspon a l'equip directiu és l'elaboració d'horaris que prioritzen el suport a la llengua en els primers cursos, infantil i primer cicle, ja que

representen la base de tot el programa. A més, s'ha de posar molta cura en la millora de l'ús oral del valencià, sobretot, al pati, on el castellà ha guanyat la partida i s'ha de recuperar.¹⁰

Dos accions més que s'han de portar a terme de part de l'equip directiu són, d'una banda, l'exigència a les administracions i entitats privades que proposen activitats en valencià. Si cal, l'equip directiu s'ha de negar a les activitats proposades si no s'ofereixen en valencià. D'altra banda, informar a les famílies en tot moment: cal mostrar-los, des dels fonaments de la sociolingüística (hi destaquen els estudis de Jim Cummins), com per a ser plurilingües els seus fills i filles, primer, han de ser bilingües. Per aconseguir xiquets i xiquetes plurilingües, l'únic sistema viable és aquell que utilitza el valencià com a llengua vehicular de l'ensenyament en el nostre sistema educatiu.

En aquesta taula redona també van tindre l'oportunitat de gravar Mariló Esclapez, mestra de primària del CEIP Miguel de Cervantes d'Elx, que fa 22 que treballa en la immersió. Ella ens explicà quins aspectes hem de tindre en compte a l'aula d'immersió.

El primer és l'organització, aquesta ha de ser bidireccional, de l'aula i la mestra paral·lela, al cicle, a la COCOPE (Comissió Coordinació Pedagògica), al claustre, acabant en l'equip directiu, i a l'inrevés. Per altra banda, s'ha de buscar una organització de l'escola que permeta treballar, sobretot, la llengua oral. A més a més, cal una coordinació entre les llengües de l'escola per no repetir continguts i no interferir en l'aprenentatge d'unes i altres.¹¹

Un altra activitat que permet treballar la immersió a l'aula és l'avaluació participativa. A l'inici de cada trimestre donen a l'alumnat els objectius que volen aconseguir a nivell de llengua, matemàtiques i comportament, i aquests es revisen cada dues setmanes. Això fa que l'alumnat siga partícip del seu procés d'aprenentatge i les famílies puguem veure l'evolució del seus fills i filles i els donen el suport que necessiten a casa.

Un altra activitat que permet treballar la immersió a l'aula és l'avaluació participativa. A l'inici de cada trimestre donen a l'alumnat els objectius que volen aconseguir a nivell de llengua, matemàtiques i comportament, i aquests es revisen cada

---

¹⁰ Aquesta afirmació la trobem en la tesi de Vila i Moreno, X. "Hem guanyat l'escola però hem perdut el pati?"(2004).

¹¹ El tema de la coordinació entre llengües es pot llegir a la transcripció que hi ha a l'annex de l'entrevista a Anna de la Torre, mestra d'anglès en el CEIP Miguel de Cervantes.

dues setmanes. Això fa que l'alumnat siga partícip del seu procés d'aprenentatge i les famílies puguen veure l'evolució del seus fills i filles i els donen el suport que necessiten a casa.

Un altra vessant del treball d'immersió que realitzen a primària en aquest centre són les activitats interclasses, en les quals alumnes que ja saben llegir, acompanyen l'alumnat de primer cicle, que està aprenent, i lligen junts. Altres vegades, l'alumnat de segon i tercer cicle baixa a altres cursos per explicar oralment què han après o treballat en el projecte fet a Coneixement del Medi. Així com també es fomenta l'assistència a xarrades i conferències de persones que parlen en valencià i que vénen al centre per explicar algun tema del qual són experts.

Per un altra banda, Maite Candela, mestra d'infantil al CEIP Miguel de Cervantes d'Elx des de fa 10 anys, ens ha explicat com du a terme la immersió en les seues classes.¹¹ Ella parteix dels interessos de l'alumnat i fomenta l'estima per eixa segona llengua, ja que a la seua aula el 90% de l'alumnat és castellanoparlant. Ho fa amb propostes divertides, creant contextos on puguen utilitzar el valencià.

El cicle d'infantil comprèn des dels 3 anys fins als 5. Aleshores, en primer lloc, hi ha l'alumnat que comença l'escola amb 3 anys. En aquest cas la mestra sempre parla en valencià i acompanya les seues comunicacions orals amb gestos i molts recursos visuals. Un altre aspecte on posa l'atenció és la repetició, els alumnes es dirigeixen en castellà i les mestres han de repetir en valencià, per donar-los el model correcte, així, l'alumnat tendeix a repetir el que diu la mestra de forma correcta. Cap al final de curs, l'alumnat ja comença a anomenar alguns objectes o zones i a fer algunes expressions en valencià.

El pas següent es dona amb 4 anys, el vocabulari i les estructures lingüístiques s'amplien, i, també, es comença a fer més preguntes a l'alumnat perquè s'expressen en valencià. Si l'alumne diu, per exemple: "he ido al campo a comer arroz", la mestra els dirà: "A menjar què? Ai, no t'he entès, a vore repeteix, que estava un poc despistada i no t'he entès."

Finalment, arriben a 5 anys i les docents demanen un esforç major a l'alumnat, un exemple senzill és fer-se les sordes a vegades quan parlen en castellà. Ja no sols miren que compreguen el que diu la mestra, sinó què s'expressen en valencià.

A banda d'això, en immersió hi ha una metodologia que tot mestre i mestra ha de conèixer: són els racons i els tallers. En el treball per racons l'alumnat està dividit en equips, cada equip realitza activitats diferents, tres dels equips fan tasques més autònomes i el quart equip, amb la mestra, realitza una activitat més dirigida. Un exemple d'aquesta metodologia és el racó de la parla, en què, mitjançant el joc simbòlic, fent teatre, compres, visites al metge,... es fomenta l'ús de la llengua, a més a més, aprenen vocabulari nou i estructures lingüístiques relacionades amb el joc.

Per altra banda, en la metodologia d'immersió s'utilitzen els tallers. Això consisteix en la divisió de l'aula en dos grups. El primer grup se'n va a un altra aula amb la mestra de suport i l'altre grup es queda amb la tutora en l'aula pròpia. En un dels tallers es treballen les matemàtiques i en l'altre es treballa l'oralitat: es fa l'assemblea perquè tots puguin parlar i també es treballa la lectoescriptura.

3.5 Un futur incert: el plurilingüisme.

Segons la nova llei de plurilingüisme (Decret 127/2012, de 3 d'agost) del Consell, el efectes a les escoles es reflectiran en un augment progressiu de les hores d'anglès. D'alguna manera es reduiran les hores de valencià i, també, en teoria, s'augmentaran les hores en castellà, fins arribar a l'equitat esmentada d'un 33% de tot l'horari per a cadascuna.

Segons l'opinió expressada per Anna de la Torre, mestra d'anglès al CEIP Miguel de Cervantes, en l'entrevista que li vam fer:

La majoria del professorat veiem que això, científicament, no és el que ha de ser. Està clar que n'hi ha unes prioritats lingüístiques i en aquest moment i en aquesta escola la prioritat és el valencià, i l'anglès es construeix a partir del valencià, però clar per arribar a eixa dinàmica, ha d'haver un horari equilibrat en les llengües, i no està equilibrat. [...] però si no n'hi ha una base ben creada en valencià serà difícil...

Com es pot deduir de la seua opinió, una professional que fa 14 anys que treballa al CEIP Miguel de Cervantes, i en total, 20, de mestra, el futur del plurilingüisme és incert. Si

els centres no disposen del recursos humans i les ràtios no disminueixen, mai no es podrà dur a bon port el plurilingüisme. Així ens ho explica Anna de la Torre en la resposta donada a la reflexió següent sobre si l'alumnat eixirà amb competència en les tres llengües:

Jo pense que no. Jo pense que, fins i tot, aniran, retrocediran quant a competència lingüística en general. Perquè, a veure, el castellà està assegurat, el castellà no necessita una càrrega ni horària, ni de recursos. El valencià és el que hem de compensar, perquè està en inferioritat de condicions, i l'anglès, doncs, si volem una competència en anglès necessitem interactuar en grups reduïts amb l'alumnat, això no està contemplat que vaja a fer-se, aleshores jo crec que l'anglès continuarà igual, més o menys, que sense la llei de plurilingüisme. Jo crec que sí que es perjudicarà, d'alguna manera, al valencià, fins i tot, també al castellà.

No cal ser un expert per comprendre els motius subjacents en el seu raonament, amb l'augment en les ràtios que han patit, passant dels vint alumnes que ella tenia fa deu anys als vint-i-set o més que té ara, la metodologia comunicativa que permet aconseguir alumnes competents en anglès o en valencià, no es pot portar a terme en l'aula: una sola mestra no pot escoltar i parlar individualment amb cada alumne per aplicar les mesures necessàries individuals que necessiten per millorar el seu aprenentatge i desenvolupar les habilitats lingüístiques en una o dos sessions que hi ha a la setmana. La conseqüència és la tornada de les classes magistrals i l'alumnat que no siga capaç d'atendre-les suspendrà i es perdrà, educativament parlant.

A més a més, hi ha un factor determinant per a l'èxit en la immersió i en l'aprenentatge de llengües: un professorat ben format. Això no s'està planificant. Els docents que ixen de les facultats de magisteri no estan capacitats per fer les classes ni tant sols en valencià i, molt menys, en anglès. La formació a la facultat continua sent molt teòrica i no pas pràctica. Tal com ens comenta Tudi Torró en la seua entrevista, les facultats haurien d'incorporar les dues llengües pròpies i no retallar els grups de valencià tal com ho han fet a la Universitat d'Alacant aquest tres últims anys. De manera paral·lela, les didàctiques haurien de ser més pràctiques, vivencials, on es parlés de la immersió i es posés en marxa activitats pràctiques, constructivistes, on l'alumnat isca amb una bona base psicolingüística per portar a terme la lectoescriptura en les dues llengües de forma correcta.

4. Conclusions i propostes.

La realització d'aquest treball ens ha permès comprendre i ser conscients del gran esforç, lluita i treball que han realitzat tots i totes els/les mestres, membres dels equips directius i de la inspecció, que hem conegut durant aquest procés de realització, els quals han creat la nostra escola, una escola pública, de qualitat i en valencià.

Hem comprès com el valencià no és tant sols una lluita per la llengua, per una cultura, per unes tradicions o per un País Valencià, sinó que és una lluita dels seus habitants pels seus habitants, els quals es troben desarrelats de la seua essència per culpa de les decisions polítiques de reis, dictadors i partits polítics que tant sols representen els seus interessos i no, a les persones.

Una de les frases més impactants que ens han dit en aquest treball ha sigut la proporcionada per Tudi Torró: “Per a ser plurilingües, primer, hem de ser bilingües.” Els governants han proposat noves lleis i han fomentat el plurilingüisme sense tindre en compte les opinions dels professionals, els recursos necessaris per a posar en marxa el programa; han convertit l'alumnat en semilingües, alumnat que no tindrà una bona competència en cap de les tres llengües que s'ensenyen: valencià, castellà i anglès. Per això, es fa necessari mirar els inicis de l'escola en valencià amb els ulls del present, per combinar l'esperit del passat amb les metodologies i recursos més actuals.

Encara més, cal continuar alçant la veu, cada vegada més alt, no sols al carrer, sinó també, amb les famílies que han d'estar informades per poder triar, per poder participar i decidir en l'educació dels seus fills i filles amb criteris pedagògics i no modes imposades per la societat.

També cal recordar que els únics programes que han aconseguit que l'alumnat siga competent en valencià i castellà han sigut el Programa d'Immersion i el Programa en Valencià, sempre que s'han dut a terme ben fets: amb un professorat format i uns recursos adequats. Per aquest motiu es fa necessari, ara més que mai, demanar el suport a la llengua als nostres representants polítics i a les nostres institucions públiques, exigint el compliment de les lleis.

No podem oblidar tampoc la formació dels docents que imparteixen classe als futurs mestres a les facultats d'educació del nostre territori. Una de les conclusions a què hem arribat és que hi ha un mur entre la Universitat i l'escola, entre els docents que investiguen i no trepitgen mai un col·legi i l'experiència dels docents en actiu hi treballen. Com poden preparar bé als futurs mestres, si desconeixen la realitat dels col·legis del nostre territori? Per això acaben donant una formació molt teòrica que no són capaços de connectar amb l'experiència pràctica.

Actualment, amb les retallades educatives i la clara oposició d'alguns governants públics envers el valencià a Elx, trobem ben difícil aconseguir la normalització lingüística. Però sempre hi ha esperança i cal transmetre el coneixement acumulat pels docents, que fa molts anys que treballen per la llengua, al futurs mestres, una transmissió intergeneracional, perquè la tasca normalitzadora continue avant amb forces renovades.

En un altre sentit, volem esmentar diverses qüestions. En primer lloc, ens agradaria indicar que per fer aquest treball final de grau hem tingut algunes dificultats derivades del temps i càrrega de treball que implica un document i un vídeo com el que presentem.

Ens segon lloc, volem fer una proposta dirigida a la Facultat d'Educació. Després de conèixer a fons el treball realitzat per totes les docents que hi han col·laborat, creiem necessari una transformació en la formació què rebem els futurs mestres. No s'aconsegueix tindre un bona base psicolingüística i en didàctiques, només estudiant temes teòrics, presentacions, fent treballs teòrics en grups i fent exàmens tipus test. Això mai ha funcionat. Cal una reforma en la forma d'ensenyar, en les metodologies, fent pràctiques més vivencials, treballant el constructivisme, treballant per projectes. Tot això comporta, per consegüent, una actualització permanent dels docents que hi participen a la Facultat.

Demaniem a la Facultat la creació d'un enllaç més fort entre els docents en actiu, els quals porten més de deu anys treballant la immersió, i la Universitat, on ells puguem vindre a l'aula i fer classe, ensenyar-nos i compartir les seues experiències i vivències.

Per altra banda, proposariem que aquest treball es donés a conèixer entre l'alumnat de magisteri o altres mestres interessats en la immersió, perquè l'experiència de les protagonistes no caiga en sac foradat i permeta interconnectar les generacions de mestres i enriquir-se'n.

5. Bibliografia.

a) Autors.

ESCANDELL MAESTRE, Dari (2010): “Entrevista a Vicent Pascual: del bilingüisme al plurilingüisme escolar”, *Ítaca. Revista de Filologia*, núm. 1, ISSN 2172-5500, p. 265-273.

HERRERAS, J. C. (1994): “Lenguas y autonomías de España”, *Contextos*, núm. 23-24, p. 135-166. [Consultat el 02-06-2014 de: dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/98013.pdf]

MARTÍ I CASANOVA, J. C. (2014): “Què ens passa als valencians?”, *Digital cultural Nívol*, 21 de maig de 2014. [Consultat el 02-06-2014 <http://www.nuvol.com/critica/que-ens-passa-als-valencians/>]

VILA I MORENO, X, (2004), “Hem guanyat l’escola però hem perdut el pati?” Els usos lingüístics a les escoles catalanes?, *Llengua, Societat i Comunicació*, núm 1, 8-15. Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació. Barcelona.

b) Legislació.

Decret 127/2012, de 3 d’agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l’ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana. [Consultable a: http://www.docv.gva.es/datos/2012/08/06/pdf/2012_7817.pdf]

Decret 79/1984, de 30 de juliol, del Consell de la Generalitat Valenciana, sobre l’aplicació de la Llei 4/1983, d’Ús i Ensenyament del Valencià, en l’àmbit de l’ensenyament no

universitari de la Comunitat Valenciana. [Consultable a http://www.docv.gva.es/datos/1984/08/23/pdf/1984_803326.pdf]

Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià [consultable a <http://www.sdg.gva.es/legislacion/valenciano/Llei%20dus%20i%20ensenyament%20del%20valencia.htm>]

LLEI ORGÀNICA 2/2006, de 3 de maig, d'Educació. [Consultable a: http://www.boe.es/boe_valenciano/dias/2006/06/01/pdfs/A00296-00341.pdf]

Ordre de 23 de novembre de 1990, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual es desplega el Decret 79/1984, de 30 de juliol, sobre l'aplicació de la Llei 4/1983, d'Us i Ensenyament del Valencià. [Consultable a http://www.docv.gva.es/portal/ficha_disposicion.jsp?id=null&sig=0631/1991&url_lista=]

Ordre de 29 de juny de 1992, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual s'aproven les instruccions que regulen l'organització i el funcionament dels centres docents que imparteixen ensenyaments del segon cicle d'Educació Infantil, Pre-escolar, Primària, General Bàsica, Educació Especial, Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional, mantinguts amb fons públics i que depenen de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana. [Consultable a: http://www.docv.gva.es/portal/ficha_disposicion.jsp?id=26&sig=1782/1992&tl=Ordre%20de%2029%20de%20juny%20de%201992&TEXTO_LIBRE=Ordre%2520de%252029%2520de%2520juny%2520de%25201992&CHK_TEXTO_LIBRE=1&tipo_search=legislacion&num_tipo=6]

Agraïments.

Gràcies a aquest treball he conegut moltes persones amb una vida apassionant, que han lluitat i continuen fent-ho per la llengua i la cultura del País Valencià. Els mateixos que ara els toca encetar el plurilingüisme a les escoles encara que ja no tinguen la mateixa energia d'abans.

Per això agraïsc: la passió per la llengua de Josep Enric Escribano, president del *Tempir*; i el saber fer de Tudi Torró, inspectora d'educació. El meu profund agraïment a tot el claustre del CEIP Miguel de Cervantes, en especial, a Marién Anton, la directora, que continua guiant el vaixell de la immersió al centre i ens ha obert les portes d'aquesta escola; a Anna de la Torre, tutora del nostre tercer període de pràctiques, docent que transmet la seua passió per estar *update* en educació i a Assum Fluxà, tutora dels dos primers períodes de pràctiques al centre, que ens ha ensenyat com es fa la immersió lingüística a primer cicle. També, volem donar les gràcies a Mariló Esclapez i Maite Candela que ens han permès gravar-les. I per últim, però no menys important, gràcies a Sandra Montserrat, tutora d'aquest treball final de grau, per la seua disponibilitat i proximitat quan l'he necessitada.

Annexos.

Entrevista a Josep Enric Escribano, president del Tempir. 7-3-2014

1. Què és el Tempir? Quines activitats realitza?

És una entitat que naix l'any 1993, amb l'objectiu de contribuir a la normalització lingüística del valencià, no sols a la ciutat d'Elx sinó fora d'Elx. Quan naix la LUEV, el 1983, no arriba a aplicar-se amb tota la potència per part de l'administració i, per altra part, la societat no arriba a enganxar-se o no arriba a fer-ho amb la força que considerem que s'ha de fer, aleshores el que fa un sector de la població de la ciutat d'Elx, conscient d'aquesta situació, doncs, s'implica en el seu coneixement. Perquè? Per fer que l'ajuntament i, per tant, el poders públics complisquen el seu paper. Quan parlem dels poders públics no sol parlem de l'ajuntament d'Elx, sinó, també, de la Generalitat Valenciana, no solament de la ciutat d'Elx, sinó més al sud. I, d'una altra banda que els sectors de la societat civil s'impliquen en aquest procés i facen el seu procés de normalització: és el desig de veure el valencià llengua habitual d'ús al carrer com ho va ser als anys 50. Doncs, fer que la societat també s'implique i se'n faça conscient d'eixa situació. I, per tant, el Tempir naix com una mena de *lobby*, en el qual reprendre i vigilar eixos passos que fa l'administració, però al mateix temps implicar la societat en el seu paper.

2. Quines activitat esteu fent?

El Tempir naix en tres àmbits. Compliment dels drets lingüístics dels valencianoparlants. Perquè l'administració reconeix uns drets lingüístics dels valencianoparlants però moltes vegades l'administració no és garant dels drets lingüístics i ni fan que apareguen un munt de condicions per al seu ús. Des del Tempir estem fent una campanya en l'ajuntament, en aquest cas amb el canvi de color que hi ha hagut en els dos

últims anys, ha fet un retrocés en el procés d'ús social lingüístic del valencià a l'ajuntament. Per tant, el que fem nosaltres és animar a la població a ser vigilant, conscient d'eixe canvi i que es fomenti i que es torne un altra vegada a la situació que hi havia abans.

Per un altra banda, un campanya de promoció social de l'ús del valencià en la campanya "m'agrada el valencià". És una campanya viral que a través d'un *fotocall*, amb fotos i eslògans en positiu, el que es tracta és que la gent s'implique i done, d'una banda, una afirmació individual a favor de l'ús social del valencià, però, d'una altra banda, el que es tracta és que la gent siga conscient de la situació en la qual estem vivim. I és una campanya que ha tingut molt bona acceptació i la veritat estem molt contents. I, per tant, seria una campanya de promoció social, clar perquè moltes vegades ens basem a denunciar situacions lingüístiques, però mai donem una proposta favorable, positiva, fresca, a favor de l'ús del valencià.

I, després, tenim un altre àmbit, concretament, que és l'àmbit de l'ensenyament. El Tempir vetlla també perquè l'ensenyament del valencià s'estenga a la ciutat d'Elx tant com puguem. De fet la ciutat d'Elx és una ciutat que té línies per tots els barris, no tot com nosaltres desitjaríem, i falta que hi haja una extensió d'eixes línies al camp d'Elx i, també, concretament, a altres poblacions del sud.

3. Què passava a Elx fa trenta anys? Com era la situació del valencià?

Com he dit abans, en la dècada dels 50 del segle passat, l'ús social de valencià era la llengua de carrer i, per tant, era la llengua majoritària. A partir dels anys 60, amb el procés d'industrialització, ve una onada immigratòria molt important, una primera onada, concretament, gent de Múrcia, d'Albacete, d'Andalusia,... que fa que immediatament comence a canviar-se els usos del valencià i, per tant, que deixe de ser la llengua d'ús habitual al carrer. Si estem parlam que en aquell moment el 80% de la gent parlava valencià, hem de veure que ara començarem un procés de decliu en l'ús del valencià, sobretot, en la transmissió intergeneracional familiar, de tal manera que, a partir dels 60,

passem d'un 80% a un 60% a un 40% fins pràcticament arribar l'any 80 amb un 20%, més o menys, de transmissió intergeneracional.

Paral·lelament, hem de tenir en compte que demogràficament la ciutat creix. Passem de tenir 50000 habitants en la dècada dels 50 a obtenir, per exemple, l'any 1991 ja tenim 190000 habitants, més o menys. On arribem a tenir un barri com el de Carrús que té tanta població com Alcoi, castellanoparlant, bàsicament. Això és molt difícil de ser assumit i ser digerit, però és que, a banda, tenim una altra segona onada immigratòria. Justament coincidix amb l'època de creixement econòmic, amb l'època de la rajola pràcticament, que ja l'onada immigratòria no solament és de l'Estat sinó que vénen de fora, o d'Hispanoamèrica o del nord d'Àfrica; que ja és difícilment d'assumir i que fa que la ciutat d'Elx arribe, a l'actualitat, a tenir quasi 230000 habitants. Ara ha tingut una baixada pel tema de la crisi econòmica. Part d'això, capgira la situació del tema del valencià, fins i tot en el camp d'Elx, on el valencià ha estat la llengua usual i majoritària, a més de tenir una població fermament valencianoparlant, tant com qualsevol poble de la Ribera, per exemple, doncs, també capgira perquè molta gent fuig de la ciutat buscant una qualitat de vida millor o compra unes cases perquè són més barates al camp. Això també fa que nuclis poblacionals que eren pràcticament monolingües en valencià, doncs, comencen a reduir-ne l'ús i el castellà guanyés el lloc. Per exemple, el cas de la Foia, el cas de la Baia, Torrellano ja ho era, o la Vallverda, o el cas de la Marina.

Per tant, hi ha un procés de capgirament en l'ús. Què és el que passa posteriorment? Posteriorment és que, per una banda, la introducció del valencià com a assignatura i, sobretot, com a llengua vehicular del procés d'ensenyament a través de les conegudes com a línies en valencià, doncs això fa que es “revernacularitzar” als barris d'Elx. És a dir, la gent que parlava valencià reafirma la seua condició de valencianitat lingüística i fa que comence a augmentar la transmissió del valencià de la gent, de pares a fills, de forma que eixa punta comença a pujar fins a un 37% / 38% que és on estaríem ara. Tot i que el 40% de la població, en general, afirma actualment que parla o pot parlar valencià, en el cas de la joventut eixe percentatge pot arribar al 60% i de comprensió tenim que entre el 87% / 90% de la població afirma entendre el valencià. Tot això és gràcies al suport institucional del

valencià, que prestigia l'ús social del valencià, i els pares que veuen que la seua llengua és a l'ensenyament, prestigia.

D'altra banda, no solament potser l'ensenyament és el que afavoreix l'ús social del valencià, sinó també l'ajuntament. Hem de tenir en compte que l'ajuntament és l'empresa més forta de la ciutat i aposta per l'ús social del valencià. Amb tots els seus "peròs", però si, per exemple, la primera cosa que fa és que el nom de la ciutat siga Elx, i per tant, això fa que moltíssimes empreses agafen el nom d'Elx perquè formen part i d'un altra banda també el fet de marcar territorialment la llengua. El fet de marcar territorialment la llengua és molt important perquè el fet que els carrers diguen carrers o avingudes, el fet que hi ha una retolació monolingüe en valencià, també fa que la llengua estiga present al territori, els valencianoparlants s'identifiquen amb el seu territori i identifiquen que Elx és una ciutat històricament valencianoparlant i, per tant, el fet de fer que el valencià siga present al carrer a ulls de la gent també prestigia.

Tot això és important. El tema de la televisió en major o menor mesura també influeix, perquè moltíssima gent ha vist, no sé, bola de drac, per exemple, en valencià, això fa que molta gent s'incorpore. Tot això, fa que Elx visca un procés de retrobament amb la seua llengua històrica i pròpia. Solament hem de tenir en compte que el Misteri d'Elx és el símbol de valencianitat de la ciutat i amb això ningú dubta què és la llengua amb la qual ens identifiquem els il·licitans, l'element de més prestigi que tenim i un símbol de valencianitat lingüística i cultural del sud del país i de tot el País Valencià. Això fa també que altres poblacions dels voltants tinguen a Elx com a referent. I, si a Elx es retola en valencià, Santa Pola seguirà el procés, Crevillent seguirà el procés, Guardamar seguirà el procés i ciutats del Vinalopó seguiran el procés. Per què? Perquè tenen Elx com a referent de ciutat valencianoparlant, davant d'una ciutat com Alacant que no acaba de retrobar-se lingüísticament. No és que Elx estiga millor que Alacant, sí que ho està en percentatge, però tampoc té els millors percentatges que Crevillent on té un 80% de valencianoparlants de mitjana.

Sí que és cert que quan parlem de la diversitat lingüística i cultural del sud, la ciutat d'Alacant distorsiona molt i hem de reconèixer que, a més a més, al sud en la ciutat d'Elx perquè si tu arribes, per primera vegada, clar, la llengua d'ús social predominant és el

castellà, hi ha una vida social en valencià que supura, diguem-ne que cal gratar-la i que te la trobes. Perquè és impossible que tu vages per la ciutat d'Elx, com a mínim pel centre i pels barris valencianoparlants, com el d'Altabix que és un barri creix als 70 i que naix al partir dels llauradors del camp d'Elx que vénen a la ciutat, i no és possible que tu no veges ningú parlar valencià. Sí que és veritat que no és més habitual entre la gent jove, però sí que és present, sí que és evident entre la gent de trenta i quaranta trobes valencianoparlants en el carrer i sí que és veritat que trobes pares que parlen els seus fills en valencià. És una situació diguen-ne de grans trets a Elx i del sud.

4. Com ha sigut l'aplicació de la llei d'ús i ensenyament del valencià?

Una cosa que hem de considerar és que la Llei d'Ús i Ensenyament del valencià no ha tingut mai una finalitat de normalitzar lingüísticament. No ha estat una llei de política lingüística, no ha estat una llei que es diga Llei de Normalització Lingüística com ha ocorregut a Catalunya, per exemple. Aquí es diu Llei d'Ús i Ensenyament perquè són els dos àmbits en els quals han volgut potenciar els usos del valencià, l'ensenyament i, com a mínim, que com a valencianoparlants el dret lingüístic estiga garantisc a l'hora de fer-ho amb l'administració, per exemple, no.

Per tant, té moltes mancances, però tot i així, malgrat aquestes mancances ha estat una llei que no s'ha aplicat plenament i això ha fet que hi haja molts àmbits a la vida social en què el valencià coste introduir-se. El bo de la Llei d'Ús i Ensenyament és que ha despenalitzat l'ús del valencià, ha fet possible que el valencià estiga present en determinats àmbits i usos. Ara, ha fet tot el que ha pogut fer? No, perquè els polítics han estat bastant tímids en la seua aplicació. La llei hui per hui té moltes potencialitats de ser aplicada, és a dir, abans de plantejar-nos una nova llei el que haurem de fer és aplicar-la plenament, perquè la llei de per si encara es pot aprofitar.

El que passa és que, òbviament, va ser una llei pensada per a una societat com la dels vuitanta. Això ara ha canviat i, per tant, hi ha àmbits que ara sí que s'hi queden fora d'aquesta llei, per exemple, l'etiquetatge. Què és el que s'ha de fer? Doncs, aplicar-la.

Aplicar-la amb tota la seua potencialitat perquè no es donen les condicions polítiques adequades com per fer un altra llei molt més ambiciosa i que estiguera entorn a la normalització lingüística, una llei que té en compte tots els àmbits d'ús en el quals la llengua no s'utilitza. Com no es donen ara i, possiblement, si hi ha un canvi de govern tampoc sabem si es donaran, doncs, el que s'ha de fer és, des del nostre punt de vista, aplicar-la. La màxima aplicació possible en l'ús i l'ensenyament i allò que no pots fer a través de la llei, fer-ho a través de decrets. És a dir, fer un reestructurament normatiu paral·lel a la llei, que ens permeta arribar a aquell àmbits d'ús que amb la llei no es pot fer. O fer una interpretació de la llei el més ample possible que ens permeta poder aplicar, que ens permeta poder avançar en la normalització lingüística.

5. Tu creus que els valencianoparlants són massa conformistes a l'hora de cedir i parlar en castellà?

Be, jo crec, tres-cents anys que duem de batalla, clar algú dirà, ara es replantejarà des de la guerra de successió, però el que hem de tenir en compte és que el valencià ha estat la llengua habitual, la llengua del poble i això és així. Per tant, Elx és una ciutat històricament valencianoparlant, com ho ha estat el sud. El problema és que hem tingut tres-cents anys de repressió, tres-cents anys que ens han dit constantment que el valencià no és una llengua moderna, no és una llengua per a expressar-se, per al treball, per a enamorar, per a l'ensenyament, per a l'administració. Lla dictadura ha, fins i tot, fet per interioritzar esta culpabilitat, esta càrrega de penalitats pel valencià, i, per tant, òbviament, això ha fet per capgirar completament. Ha fet capgirar la implicació que el poble valencià ha tingut, no ha fet tot el conscientment possible, no ha tingut tots els mitjans possibles a les mans per poder capgirar aquesta situació i poder assumir la gran quantitat de gent que ha vingut de fora.

El que sí que és cert és que no hi ha un rebuig directe per part del valencià. La gent d'Elx és indiferent; la gent d'Elx, com sempre, podrà anar cap a una banda o cap a una altra depenent de la política que tu desenvolupes, però en principi no, és més, la gent d'Elx ni tenim un conflicte com a ciutadania, perquè no l'hem tingut mai, aquí el conflicte és si el

valencià ha d'estar al mateix lloc, en equitat amb el castellà, o què fem, bé triem per un castellà o per un valencià. I jo crec que la gent ha de ser conscient d'aquesta situació, volem que el valencià siga una llengua moderna en el sud? Hem d'apostar per ella. I això no vol dir que en cap moment es parles en castellà, sinó que, primer, en valencià, perquè és la llengua històrica, després, ja venen les altres llengües.

[...] I en quina situació ens trobem? Aquí a Elx, indiferència. És veritat que hi ha un sector de la població minoritari, però molt actiu, molt conscienciat, no d'ara, sinó de fa molt de temps. Hem de tenir en compte que en la dècada dels seixanta/setanta, els primers cursos de valencià al sud és fan a Elx, els primers mestres que ixen per a ser mestres de valencià ixen d'Elx, el Misteri patrimoni de la UNESCO es fa a Elx, i per tant, és un lloc des del qual s'irradia, doncs, tota la capacitat diguen-ne cultural. Però hi ha una intel·ligència en valencià en els anys setanta com a conseqüència d'eixe capteniment de predomini pel valencià que ha estat molt actiu i que s'ha trasmés a les noves generacions.

Realment és que els canvis es fan des d'allí [...] quan hi ha un sector de població que és conscient d'aquesta situació i impulsa i contagia, fa un esforç grandíssim a favor de la llengua, jo crec que pot capgirar aquesta situació, perquè fa entendre a la resta de la població que el valencià és una llengua apta i moderna. Jo crec que alguns polítics conscients, alguns polítics que parlen en valencià, ja no és tant de fer campanyes envers el valencià sinó la gent fera un ús del valencià, la gent no té cap tipus, a priori, de possessió contrària al valencià, fins i tot, en el Baix Segura. De tota la vida els llauradors del camp d'Elx han anat a vendre els seus productes a Oriola, estem parlant de principis del segle passat, i no hi havia cap tipus de problema. Els llauradors parlaven en valencià i els oriolans en castellà i no hi ha cap conflicte, de la mateixa manera que els llauradors oriolans venien aquí, a Elx, a comprar i tampoc hi havia cap conflicte lingüístic.

Si no hi havia cap conflicte lingüístic, per què hi ha hagut ara un conflicte lingüístic? Perquè han jugat, han jugat a manipular un sentiment, una emoció, i això és el que no s'ha de permetre, és a dir, per què? Perquè moltes vegades aquells alumnes del Baix Segura que després de molt de temps arriben a la universitat sense haver fet valencià i s'adonen, per un procés, que els han enganyat i els han convertit en ciutadans de segona, simplement perquè directament ja els donaven l'exempció en l'institut, doncs, s'adonen que són ciutadans de

segona i que no poden competir laboralment, en formació i lingüísticament amb els seus companys, per tal com són ciutadans de segona i això és el que no s'hauria d'haver permès. Ni tant sols la Llei d'Ús i Ensenyament del valencià hauria d'haver dividit el territori en comarques castellanoparlants i comarques valencianoparlants, sinó que la llengua d'ús social, la llengua de cohesió social és el valencià i, a partir d'aquí, veure cada comarca, si és castellanoparlant, òbviament. El que hem de fer és que el valencià torne a ser patrimoni, perquè és patrimoni de tots els valencians i és patrimoni històric del Baix Segura, per exemple, per tant, hauria de tornar a ser patrimoni.

6. Com veus el compliment de la LUEV per part de l'ajuntament d'Elx?

Jo crec que si tu fas ara mateix un passeig pel centre de la ciutat veuràs que l'ajuntament està canviant tota la retolació. La primera cosa més significativa és que quan arriba al poder, la primera cosa que fan, la primera en el primer ple és canviar la imatge corporativa de l'ajuntament. Durant els últims vint anys és veritat el nom de la ciutat és bilingüe, Elx-Elche, però hi ha una normativa que estableix en els territoris de predomini lingüístic valencià, el valencià és la llengua d'ús preferent i, per tant, en la toponímia. Aquí hi ha un acord de l'ajuntament que malgrat ser bilingüe el nom de la ciutat, s'opta per la forma valenciana. I, pel que fa al nom de totes les partides rurals de la ciutat d'Elx, són únicament i exclusivament en valencià, per un acord amb l'ajuntament l'any 1983/1984. Per tant, si això és així, el que ha de fer l'ajuntament, l'actual, és respectar eixe acord, i si no el respecta i vol canviar-ho, el que ha de fer és canviar-ho, si té la majoria. Això, per una banda.

Segona: si la llei determina que la llengua de predominància en el territoris valencianoparlants, en l'administració local, és el valencià, el que no pot fer és passar d'un extrem en el qual l'ajuntament anterior estava complint com tocava la normativa. Tot i que hi havia moltes mancances lingüístiques amb l'ajuntament anterior però, com a mínim, en retolació era coherent. El que no es pot fer és passar d'una banda, que es complia la llei, a un altra banda, en la qual tota la retolació és únicament en castellà. Per què? Perquè tenen

molt clar, el Partit Popular, que la llengua moderna, la vehicular, la que ha identificat la ciutat d'Elx és el castellà. Això un ajuntament no està sent garant d'una gran part de la seua població i no està garantint els drets lingüístics. Què és el que fa la societat i en aquest cas el Tempir? Denunciar-ho. Denunciar-ho i presentar queixes i instàncies denunciant cada rètol, un a un. I hem aconseguit, a través de les setanta i tantes queixes que duem presentades, anar canviant rètol a rètol. No estem arribant a la situació anterior que era monolingüe en valencià [...] Però, què passa? Que si primer t'han posat el rètol en castellà, ara te'l tornen a posar bilingüe, bé, però és que hi ha hagut una despesa innecessària i una planificació i un mal ús dels recursos públics. Per tant, cal denunciar que: un, l'ajuntament ha incomplert la normativa lingüística vigent i dos, que està fent un mal ús del pressupost, dels diners de tots els il·licitans i crec que d'això hem de ser conscients, per què?, perquè hi ha una mala fe. I quan se'ls exigeix, des del Síndic de Greuges a instància nostra, que han de complir, doncs, han de fer doble despesa. Jo crec que això s'ha de reconsiderar i la gent ha de ser conscient, la normalització no va en contra del castellà, però l'ajuntament ha de complir normativament, i, si no, que canvien la llei.

Però, és més. És que moltes vegades el Partit Popular d'Elx fa el contrari del que fa el Partit Popular a la Generalitat, i no estic dient que la política lingüística de la Generalitat siga l'adequada, ja sabem que no ho és, però tu si vas, per exemple, a l'hospital la Fe de València, veuràs que la llengua vehicular és el valencià. També apareix el castellà, però és en valencià, si tot això t'ho trobes a València, quina diferència hi ha amb Elx? Ells juguen a eixa desinformació i a eixa desconexió. Fins i tot, a una població tant a sud com Guardamar té la retolació només en valencià i aquí estant canviant-la. Per tant, jo crec que aquí hi ha un ànim de contribuir a incrementar el procés de castellanització de la societat.

7. Si pogueres actualitzar una sola cosa de la LUEV, què faries?

Una,... llevar l'exempció a la comarca del Baix Segura. Jo crec que estem creant ciutadans de segona, i jo crec que ser valencià no és solament viure al País Valencià, és que tu vols ser valencià, i tant valencians són els d'Oriola, els d'Elx com els de Vinaròs. I se'ls

ha d'integrar en la diversitat lingüística i cultural, respectant les singularitats pròpiament, però el valencià és patrimoni, i ho històricament d'eixa comarca, i estem fen-los un mal favor. Jo crec que això és essencial.

8. Creus que hi ha relleu generacional en la defensa del valencià?

Jo vull pensar que sí. Joestic en este món des de molt jovenet i jo, com a professor, sóc professor en un centre d'ensenyament secundari, veig que hi ha alumnes que s'estan integrant. Per tant, jo crec que sí que hi ha relleu generacional. Que voldrien que fóra una renovació tan forta com nosaltres volguérem, doncs sí, és veritat que voldríem una renovació forta, una renovació que arribara a tot arreu. Però si durant tres-cents anys hem estat capaços de resistir els envits de la història, i, fins i tot, gent que és castellanoparlant s'està incorporant i estan recuperant el valencià, vol dir que alguna cosa no estem fent tant malament. Ara, sí que és veritat que aquell sector de la societat civil implicat en la defensa del valencià, en el tema associacions, sí que és veritat que requereixen una renovació generacional important, perquè són gent que duen durant molts anys, però sí que és veritat que eixa renovació s'està donant. Jo vull ser un optimista realista, jo pense que sí.

9. Com veus la nova llei WERT respecte al valencià?

Respecte al valencià, només amb una paraula: un desastre. Primerament, perquè no garanteix el dret a rebre un ensenyament públic i de qualitat en valencià. Hem de tenir en compte que tothom té assegurat el seu dret a rebre un ensenyament públic, amb tots els mitjans necessaris i, a més, en valencià. Per què? Perquè els actuals plans plurilingües d'ensenyament en valencià, conegudes popularment abans com línies en valencià, són les úniques que garanteixen que l'alumnat siga capaç d'expressar-se de forma bilingüe, en valencià i en castellà. I això no ho diem nosaltres, ho diuen quantitat d'estudis a les universitats. Per tant, la llei Wert el que fa és reforçar la presència del castellà com a llengua vehicular en els ensenyaments, que ja ho és, perquè al País Valencià ho és, però

està pensada sobretot pel cas de Catalunya. Perquè té un sistema d'immersió lingüística que funciona perfectament, que no està provocant cap tipus de conflicte, on una minoria, molt minoritària vol fer l'ensenyament en castellà, que estan els seus drets garantits, però que, òbviament, eixe sistema d'immersió lingüística, reconegut per Europa, que és el sistema adequat per a no fer una doble societat, sinó per a cohesionar socialment i garantir la igualtat d'oportunitats per a tots, eixa llei està pensada per a erosionar constantment eixe sistema i per a impedir que eixe sistema avance al País Valencià.

Jo crec que això és fonamental. El problema que tenim al País Valencià és que, tal com està el nostre sistema, estem creant doble societat: una societat minoritària que es vehicula en valencià i una societat majoritària que es vehicula en castellà. I això no és possible, perquè realment en una societat cohesionada en la qual tothom poguera parlar les dues llengües i, després, ja cadascun en funció del seu interès, parlar una llengua o una altra. I el que estan prenent és una recentralització molt gran. Perquè a la llei Wert li molesta la diversitat lingüística i això és així, sempre els ha molestat la diversitat lingüística i és la incomprensió des de Madrid de la diversitat, de la diferència i ací el que fa la llei Wert és aprofundir encara més eixa erosió, erosió de la diversitat.

Entrevista a Tudi Torró, inspectora d'educació. 10-03-2014

1. *A què et dediques ara mateix?*

Jo sóc inspectora d'educació des de fa 24 anys.

2. *T'agrada la teua feina?*

Sí que m'agrada. És una feina un poc dura, però no precisament per les escoles o pels mestres, perquè s'està, o siga des de la inspecció educativa podríem dir que som la primera línia a nivell del que ens mana l'administració, i entenem per administració, la Conselleria, els polítics, etc. Aleshores, és un poc dur a voltes de compaginar el que tu penses que hauria de ser o com hauria de ser i el que has de fer, però, bé estic... ho intente portar.

3. *Vas viure en primera persona el naixement de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià. Què feies en aquell moment?*

Jo en aquell moment era mestra, però només aprovar-se la llei, que va ser en novembre del 83, em vam dir si, des de la Conselleria, si volia ser, el que es deia en aquell moment, *coordinadora per a l'ensenyament del valencià*, el que després ha sigut *assessors de valencià*. I, aleshores, doncs, com que estàvem molt en moviment, en aquell moment funcionava a Elx l'escola Col·lectiu de Mestres del Baix Vinalopó, i des del col·lectiu de mestres del Baix Vinalopó, el que preteníem era precisament, encara sense Llei d'Ús, aprofitar tots els badalls legals que hi havia per ací, doncs, per exemple, hi havia un reial decret que deia que <<se tendrá respeto y se potenciarán las lenguas vernáculas>> (*vernacle* ja saps que ve d'*esclaves*, no?) Però bé, nosaltres eixe reial decret era el que utilitzaven per a poder donar valencià a les escoles. Un poc, el col·lectiu de mestres del Baix Vinalopó del que es tractava, el seu objectiu principal era, doncs, introduir el valencià

a les escoles i normalitzar la llengua, no? Bé, i jo recorde en la Conselleria quan em vam cridar per a veure si volia ser coordinadora de valencià em van dir, és per fer el mateix que esteu fent fora de l'horari lectiu, en horari lectiu, i que prepararem un projecte i tal, i bé, així va ser com des de l'any 83 fins l'any 89, durant sis anys, vaig estar de coordinadora de valencià que després van ser els assessors de valencià.

4. Consideres que ha sigut una bona llei?

En aquell moment, jo era molt crítica amb la llei, pensava que era una llei que no abastava tots els àmbits, havia sigut una llei un poc temerosa, no? No era una llei valenta. Sobretot tenia unes mancances bastant greus i especialment el de que discriminava la zona de comarques històricament no valencianoparlants, val? Perquè, fins i tot, clar, la llei no s'ha canviat, encara és la mateixa, no s'ha modificat i en aquell moment, quan es parlava per exemple, de la incorporació progressiva tot això pensàvem que anava a anar, no es negava que la zona castellanoparlant poguera tindre una incorporació progressiva del valencià o, fins i tot, d'assignatures en valencià, però sí que ho deixava tot en mans que els pares ho demanaren, o siga, era absolutament voluntari. Continua sent voluntari i hi ha una cosa que molta gent no sap i és que ara mateixa en el Baix Segura, per exemple, o en les zones castellanoparlants, el valencià com a assignatura no és obligatòria, és voluntària, o siga que les famílies poden demanar l'exempció del valencià, encara ara. Amb la qual cosa, eixa llei, que pensàvem que seria una llei que a poc a poc aniria millor canviant, va perpetuant un País Valencià dividit entre els valencianoparlants, o que estaven en zones valencianoparlants i que tenien a la millor eixe dret a poder aprendre valencià i en valencià, i les zones no valencianoparlants a on tot era una voluntat pròpia d'aprendre el valencià, ja no aprendre en valencià.

Una cosa que pensaven, com que estaven donant més llibertat i així no obligaven a ningú, o siga es venia així, però, realment, després de trenta i tants anys, hem vist clarament, perquè jo vaig estar també de professora en la universitat, i en aquell moment, al principi que jo vaig començar a donar classe, la gent <<no, no en castellano>> i, després, ja

els altres anys, una vegada tu expliques i els dius: és que per a ser mestra al País Valencià has de conèixer les dues llengües, si no els estàs, realment d'alguna manera, és un handicap respecte als altres, no? I, aleshores, van començar a adonar-se'n i a dir que a les famílies els havien manipulat, no els havien informat adequadament, els havien discriminat o siga, el que pareixia com que era, no una discriminació, sinó tot el contrari, una llibertat per a elegir, al final el temps ens ha donat la raó a aquells que dèiem que eixa llei no era una bona llei, sobretot respecte a això.

Per altres temes, al final veus que només s'ha aplicat en l'educació, perquè si anem a l'ús: què està passant amb l'ús en l'administració? Amb l'ús a nivell judicial? En l'etiquetatge,... bé, tot el tema eixe, està, jo diria que per a nàixer, està verge absolutament.

5. Perquè creus que es va triar aquest model d'immersió ací i no es va seguir el model que segueixen a Catalunya?

Això s'ha de preguntar als polítics. O siga, jo crec que l'origen està en el que t'acabe de dir. Diem que Catalunya és una i no hi ha zones històricament castellanoparlants, aleshores no s'ha de fer una barata de respectar això i jo crec que possiblement vinga tot d'aquí. Vinga del fet que el País Valencià és un País amb zones valencianes però que parlen en castellà i això s'ha de respectar, i a partir d'aquí ix tota la resta. Aleshores, es planteja fer models. Clar, ja hi havia un model que era voluntari el valencià i obligatori, per tant, a partir d'aquí, clar on era voluntari aquí ja no podies entrar, i, després, tota la subdivisió dels programes bilingües, programa d'incorporació progressiva, programa d'ensenyament en valencià, programa d'immersió lingüística, i el programa bàsic que és el que s'entenia com a de la zona no valencianoparlant, que també era un programa que, fins i tot eixe programa bàsic era l'àrea de valencià com a assignatura, que en molts centres no es donava.

6. Tenint en compte la teua experiència com a mestra i inspectora, quins dels programes permeten assolir les competències en les dues llengües?

Possiblement quan començarem parlàvem més a nivell teòric que no pràctic, que no d'una experiència contrastada. I en aquells moments, quan vam començar a parlar dels programes d'immersió, perquè els programes d'immersió no naixen en un primer moment, hi ha una ordre d'immersió des de l'any 92, hi havia passat uns quants anys. Perquè? Perquè encara estava el prejudici eixe que als xiquets en la seua llengua materna. Aleshores, nosaltres mirem que, si es fa en la seua llengua materna, ciutats com Elx, o com Alacant, zones molt castellanitzades, però que no eren històricament castellanoparlants, si anàvem al que el xiquet parle en sa casa o a nivell ambiental, el programes d'ensenyament en valencià no es donarien. En eixe moment és quan Catalunya opta per el programa d'immersió per a pràcticament tota Catalunya, perquè? Perquè venien estudis fets de Canadà, venien avalats. Jo recorde que Ignasi Vila fa una tesi sobre això i és el que va explicant i clar, el "CEDEC" amb tots els assessors va per les escoles explicant el programa. I en una escola d'estiu, jo contacte amb Ignasi Vila, perquè veig que o eixe programa s'introdueix al País Valencià, o realment, desapareix, o siga es quedaria reduït el programa d'ensenyament en valencià només a comarques de l'interior, comarques molt valencianitzades, però les grans ciutats es perdrien, València, Castelló, Alacant, Elx, es perdrien perquè la castellanització era molt alta. I, aleshores, doncs, clar, nosaltres quan introduïm el programa d'immersió l'expliquem a les famílies com que és l'únic que realment donarà capacitació als xiquets en les dues llengües per igual, que és el que diu la Llei d'Ús, això ho diu la Llei d'Ús, no que si en estos moments si ens remuntem als trenta anys que han anat passant, jo dic que el 80% no, el 90% dels nostres estudiants, dels xiquets, no haurien d'haver-los donat, ni tant sols la primària, ni el batxillerat i tota l'educació secundària, perquè no tenen una capacitació per igual en les dues llengües. I què és el que ha passat? Què és el que sí que hem vist després d'estos anys i que hem anat fent seguiment, inclús s'han fet avaluacions -que no les han volgut donar a la societat- i sempre ens han dit que només el programa d'immersió lingüística o ensenyament en valencià, són els programes que capaciten a una persona en les dues llengües. El programa d'incorporació progressiva no funciona, ho sabem, jo he passat per moltes escoles i no funciona, fins i tot per bé que és faça, s'hauria de fer molt bé, fins i tot, en zones molt

valencianitzades, però no funciona. I, aleshores no hi ha hagut voluntat política per a fer que es complisca la Llei d'Ús.

7. Quins consell donaries a les famílies a l'hora de matricular els seus fills i filles?

Doncs, el consell que donaria és el que sempre he donat jo des de l'any 83, que comence d'assessora i de coordinadora. Comencem a fer reunions informatives als pares i no ens tallàvem ni un pel. En eixes reunions, sempre dèiem que l'únic programa que realment funciona, que capacita i que, a més, dóna molts més avantatges en l'aprenentatge als xiquets és el programa d'immersió lingüística. Aleshores, jo diria: si voleu que els vostres fills siguen plurilingües, però uns plurilingües additius, no semilingües, que ja parlàriem en un altre moment, partiu de la llengua minoritària que està present en la societat, i l'aprendran. També, és de veres que els mestres ho han de fer bé, aleshores jo diria als pares opteu pel programa d'immersió lingüística.

8. Tot i saber que el programa d'immersió lingüística és el més adient per aconseguir la capacitat en les dues llengües, és ben cert que en alguns centres els resultats no són massa bons. Què creus que està passant?

El que està passant és el que he insinuat fa un moment. Quan vam començar hi havia una frase que sempre dèiem: les coses funcionen si es fan bé. Perquè tu, per molt programa i per molt que digues, si, després resulta que t'oblides de quines són les bases psicolingüístiques, les estratègies didàctiques, la metodologia no la compleixes o la compleixes, com deia... Jo recorde que alguns mestres que passaves per allí i miraves i deien <<pero no, esto es lo mismo pero en valenciano>> i deies <<no, no es lo mismo pero en valenciano>> no.

Perquè hem de tindre en compte que eixos xiquets arriben parlant una llengua de sa casa diferent a la que hi ha en l'escola, aleshores, han de refer tot el tema, tot el bagatge lingüístic; i això pot ser molt bo perquè, fins i tot per al castellà per a ells, perquè els

professors no donen per sabut a l'hora de parlar, si els xiquets parlen bé, si ho entenen bé, etc. Aleshores els programes d'immersió sempre deien que els mestres s'havien de cansar de parlar, és a dir, havien de ser un bon model lingüístic, després, havien d'utilitzar estratègies que fera que el xiquet o la xiqueta se sentira a gust i còmoda, que ho entenguera i, per això, estem pensant que els xiquets tenen tres anys i van pujant poquet a poquet, o siga que el començament és la base.

En un any un alumne de tres anys ho entén perfectament i després anirà parlant-ho a poc a poc, però això ho farà si els contextos són els adequats, són adients, si no anem amb pors (<<anem a parlar-li en castellà a veure si així ho entén millor>>). O siga que realment l'estratègia era "tot en valencià".

Doncs, un centre amb el programa d'immersió lingüística havia i ha de cuidar fins als més mínims detalls, i els més mínims detalls és: a veure, vénen de transports escolar aleshores, les educadores, les cuidadores han de parlar en valencià, en el menjador haurien de parlar en valencià, en el corredor... Ells no poden pensar que només es parla valencià en l'aula. Primer, en tota l'escola, després, en qualsevol activitat extraescolar, que siga en valencià. Perquè? Perquè estem parlant d'un programa d'immersió, estem parlant que aquest xiquet que la seua llengua materna no és el valencià, pot ser el castellà, però pot ser l'àrab i pot ser el francès, el que vulgues, no? Ha de tindre molts contextos i, si fem una eixida extraescolar al mercat, els mestres prèviament han d'haver-hi anat i haver preparat tot allò.

Què ha estat passant? A banda de totes les estratègies didàctiques que s'han de conèixer, hem de saber que el xiquet ha d'estar còmode en l'escola, ha d'arribar la mestra i, després allò que els xiquets parlen com vulguen i que m'entenguen sobra, no, perquè, si tu no els dius que parlen al principi, s'acomoden, és normal, s'acomoden i parlen en la seua llengua perquè saben que l'entenen i, com l'entenen jo dic, és igual, joestic en un programa d'immersió lingüística puc continuar, però és igual jo seguisc parlant la meua llengua.

Però clar, què passa? Doncs que la societat té un pes molt gran. Hi ha una tesi doctoral a Catalunya que es titula "*Hem guanyat l'escola però hem perdut el pati?*". En el pati els xiquets parlen en castellà, fins i tot els que són valencianoparlants, perquè? Perquè entenen que la llengua d'ús social és el castellà i ells ho entenen perquè observen, són

llestos, no se'ls ha de dir ací en l'escola, no. Aleshores, clar, en un centre amb el programa d'immersió lingüística sobretot en les primeres edats, en els primers cursos, ha d'elaborar tota una planificació d'ambients i tal en valencià i ha d'anar assegurant els xiquets; i, després, els xiquets parlaran com voldran, però tu ja t'has assegurat i els has assegurat que el valencià també és una llengua útil i és una llengua de l'escola. I no soles el valencià independentment sinó tot el que comporta: la seua cultura, els seus costums, la càrrega que té... Perquè hi ha molts xiquets castellanoparlants que són valencians, o siga, de família valenciana i que parlen valencià. Aleshores eixa és l'altra qüestió: saber, preguntar, els alumnes que jo tinc què són? Bilingües familiars, algú de la família parlava, són immigrants... Per tant, tota eixa situació sociolingüística, un mestre, una mestra, que siga bona professional ho ha de fer.

9. En algunes zones el programa d'immersió s'utilitza per a discriminar. M'explique hi ha una escola amb línia en valencià i, aleshores, no hi ha immigrants, per què? Perquè en l'escola del costat està tota plena d'immigrants i és programa en castellà. Com veus tu això?

Això es diu que ha passat i es veu que passa. Moltes voltes han intervingut molts agents. Concretament, a Elx, jo recorde quan estava d'inspectora ací, en les comissions municipals d'escolarització, quan començava el procés d'admissió d'alumnes com comencem ara. Potser quan havien d'adscriure als xiquets que ja les famílies havien demanat i tal, i no havien pogut anar al centre que volien, i allí s'ajuntaven tots. No es com ara que està el programa Itaca. Aleshores deien, per exemple, a veure, aquest xiquet és àrab... eixe a castellà, però això ho deia la pròpia comissió, a vegades, des de la pròpia regidoria, des dels propis tècnics d'educació i quan jo deia, per què? preguntava, perquè, no home, damunt que és immigrant, posa-li-ho més difícil enviant-lo a valencià. Clar, això és un tema de mentalitat. Què és el que estava passant? Estava passant que quan estes famílies, que damunt tenen poca informació, estan desorientats, no saben molt bé tal,... anaven a l'ajuntament i, en l'ajuntament, ja triaven per ells, era l'ajuntament mateix el qui

anava desviant-los d'un lloc a un altre, sempre a programes d'incorporació progressiva, en castellà. Què fa això? Això fa que ells mateixos pensen que com són immigrants no poden anar a l'ensenyament en valencià.

I et diré què passa. Jo ara mateix que estic en un altra zona: Cocentaina, Muro, Alcoi, ha sigut molt curiós perquè teníem centres amb dobles línies, una, d'incorporació i l'altra, d'ensenyament en valencià, i anava passant això. En el moment que jo dic donem una altra informació, direm als pares que realment trien allò que ells pensen i que si no ho saben que pregunten. Doncs, la cosa comença a canviar.

Però ja quan es veu realment fins a on arribava el tema és quan fa dos anys amb els programes plurilingües, tota Cocentaina, tot Muro i els quatre públics d'Alcoi, ofereixen només programes plurilingües en valencià. Què passa? Quan comencen a anar els immigrants diuen a la direcció del centre <<es que yo pensaba que yo no podía ir a la enseñanza en valenciano>>, per tant, el problema ha sigut la desinformació, o bé a posta (què passa? clar, quan un centre es veia: em faig en valencià perquè, si no, a mi em toquen tots els immigrants, o tots els xiquets de compensatòria, o tots els gitanos, o tots els no sé quants... o es queden amb les dos línies i hi ha borses i diu a veure qui l'agarra). Bé, doncs puc dir-te que en dos anys els col·legis estan supercontents, quina diferència, quina diferència barrejant-los tots, és una diferència abismal.

I penseu que açò ho fem des dels tres anyets, a banda que els xiquets s'integren, i els pares se senten reconeguts, i se senten acceptats al parlar una llengua que és la del territori, encara que nosaltres no la valorem (bé, jo sí que la valore, els valencians la valoren poquet). Doncs, esta gent per poc que escolten, i, sobretot, en zones com Cocentaina, Muro, Alcoi, es veu clarament que ells volen saber la llengua i han sigut discriminats, no per ells, sinó pels ajuntaments mateixos, per la societat, pels col·legis,...

10. Tu creus que això a Elx pot canviar?

Tot pot canviar. Tot és qüestió de voluntat política i d'informació i de creure en allò que fem. Jo ara mateixa note que a Elx hi ha una aturada molt gran, hi ha un retrocés molt

gran. A nivell d'ajuntament estan canviant la retolació a castellà, el nom ja no és Elx-Elche, sinó ara és Elche a soles,... I el que està fent l'ajuntament d'Elx ara mateix és anticonstitucional. La Constitució diu el tema del respecte a les llengües pròpies. Està en contra del que diu l'Estatut d'Autonomia. Està en contra de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, que és una llei orgànica que obliga als ajuntaments a normalitzar lingüísticament.

L'ajuntament socialista va deixar fer, va ser respectuós, però tampoc va promoure tot el que havia de promoure, eixa és la meua impressió particular, però no era bel·ligerant en contra, tant sols faltava. Però el d'ara, és bel·ligerant en contra: no ho diu, però ho fa. En aquest cas, en l'ajuntament d'Elx, però és que a nivell de País Valencià, el tema és terrible.

11. Què ha millorat en l'escola respecte a fa trenta anys en el tema del valencià?

A veure, fa trenta anys no teníem res. Aleshores, en estos moments, jo vaig fer un estudi l'any 2007, bé ja han passat set anys, on eixia que només la tercera part, en tres anys només el 30% de tots els alumnes del País Valencià anaven a programes d'ensenyament en valencià i d'immersió lingüística. Només el 30% estaven en programes que realment garanteixen eixe ensenyament, o siga eixe aprenentatge bilingüe, eixe aprenentatge en igualtat de condicions.

Nosaltres pensàvem, quan vam començar l'any 83, que en els 90 pràcticament tot estaria normalitzat. Després, en els 90 vam veure que la cosa era més lenta del que pensàvem, però el que jo no m'hagués imaginat mai és que en 2007 encara estiguérem en eixa proporció. Però eixa proporció estic parlant-te de tres anys, d'infantil, a mesura que anem pujant els percentatges anaven baixant, i aplegàvem a la secundària amb un 17% només. I aplegàvem a cicles formatius i era un 0%. I, a més a més, també es veia en aquell moment que la concertada només estava en un 7% de tot el País, sobretot per Castelló era on s'havia normalitzat més la concertada.

Què ha passat? Doncs que després de trenta anys el que hem vist és que s'ha creat una doble xarxa. Pública, per una banda, i concertada, per l'altra. La concertada no s'ha cregut per a res açò i, a més, ells creuen fermament que això no ven, que el que ven és l'anglès, o

fer-ho en castellà. Bé i, si s'ha de fer coneixement del medi, es fa remolejant. I, de fet, és així. Què ha passat des del 2007 fins ara? Els percentatges no han canviat, no han pujat, en tot cas han baixat.

12. I a Elx tu creus que estan baixant més?

A Elx està estabilitzat. A Elx, que jo sàpiga, després que vam estar ací d'inspectors no sé si han obert més línies en valencià (només el Princesa d'Astúries). Crec que més no n'hi ha. Adona't que jo ja fa set anys que me'n vaig anar i, per tant, jo crec que Elx està estancat, però el problema no és que estiga estancat en la falta de línies, pense que està estancat també en la dinàmica, en la pedagogia, en la pedagogia d'immersió. O siga jo ho note, note perquè em diuen, una queixa de dir que pareix que ens hem adormit. Si ara anàrem als centres que van començar o als centres que en el seu moment van treballar tant i van fer inclús seminaris, i preguntem, a veure: què està passant en el centre a nivell de normalització? Estem tenint en compte tots els ambients? Estem tenint en compte totes les estratègies?

Jo pense que, a voltes, no són tant els recursos sinó el propi tutor o tutora i els especialistes que van entrant; tindre clar que estem en un programa d'immersió lingüística i què és el que això representa. És de veres que en un programa d'immersió les ràtios són importants, els suports són importants, però bé, si ens els lleven, a banda que hem de reivindicar-los, però la metodologia ha de ser la mateixa. El que no podem dir és, doncs ara posem llibres de text, no treballem per projectes, tot eixe treball que es feia ara no es té en compte...

Que jo no dic que no, però, a vegades, sempre algú es queixa és que pareix que estem oblidant. [Entrevistadora: jo crec que estan cremats per l'administració, les hores, tot el que està passant.] Estar enfadats amb l'administració és molt comprensible, pel que està passant, i ara damunt ens ve la LOMQE, que es carrega també els sistemes bilingües que tenim propis, no té una consideració a les autonomies amb llengua pròpia, té desconsideració real... Però bé, una cosa no lleva l'altra: els xiquets estan aquí, podem fer-

ho a banda. Podem reivindicar i treballar bé, no és excusa dir no m'implique en la feina perquè des de dalt ho fan malament, perquè aleshores tu estàs fent el mateix que els de dalt, estàs fent-ho malament. Jo, de veres ho dic, ho repetisc, no podem excusar-nos moltes vegades en el fet que l'administració..., no, hem de lluitar contra l'administració, hem de treballar, hem de tal,... però hem de donar un bon servei i una bona educació.

13. Què queda per fer?

Queda molt per fer, moltíssim queda per fer. Jo crec que sols hem iniciat el camí, només la feina estaria acabada (que mai està acabada, una faena mai s'acaba) quan tinguèrem el 100% dels alumnes del País Valencià que la llengua base d'aprenentatge siga el valencià. En el moment en que tinguem el 100%, aleshores el tema del plurilingüisme, el tema de l'accés, perquè el tema del castellà està ací, però el valencià és la gran perdedora de tot este procés. Aleshores, què queda per fer? Queda per fer molt, perquè, si estem en el 30%, ens queda el 70%. Queda molt per fer.

14. Quin consell donaries als estudiants de magisteri respecte a l'ús del valencià i el seu tractament en l'escola?

Als estudiants de magisteri els passa el mateix que als alumnes d'infantil, primària, secundària, els passa el mateix. Ells no són responsables del que està passant. Els estudiants de magisteri, si la universitat ho tinguera clar i apostara perquè no n'hi haja cap estudiant de magisteri que en esta formació inicial que és magisteri no isquera amb un coneixement perfecte del valencià... Castellà en saben tots, siguen d'on siguen. Perquè, si tu entres en un aula qualsevol, per exemple, a Benilloba i dius: *qui sap castellà?* Tots alcen el braç. *Qui sap valencià?* Fins i tot, a Benilloba, hi ha xiquets que no alcen el braç. Per tant, jo no li donaria el consell als alumnes de magisteri, jo donaria el consell a la universitat, a la facultat d'educació, que el que ha de fer és: objectiu, incorporar les dues llengües pròpies al sistema i punt. I, després, incorporar les didàctiques que siguen realment didàctiques,

metodologies, que es parle del programa d'immersió amb tot el que açò suposa, que els alumnes de magisteri d'infantil isquen sabent realment tot el que implica un procés de lectura i escriptura en dues llengües o en tres. Que sàpiguen les bases psicolingüístiques, que sàpiguen les estratègies, que sàpiguen com fer els tallers, que sàpiguen també la fórmula, o siga, que no es queden a soles amb la teoria.

[...] Quan tu estàs en la facultat d'educació t'han de donar una teoria pràctica, que siga realment vivencial. I n'hi ha molt de material. Jo me'n recorde quan treballàvem el constructivisme i com aprenien a llegir i a escriure, des l'Ana Teberosky a Emilia Ferreiro i tot el constructivisme. Que pot ser dir és que açò va més enllà, n'hi ha d'altres models, però saber-los, i saber què és el que passa, quins estudis s'han fet, quines avaluacions s'han fet, i com muntaries això. I fer classes pràctiques, treballar per projectes, treballar en l'escola de magisteri, en la facultat d'educació per projectes. Com han de treballar des de tres anys, per projectes, perquè això ho sabem.

15. L'alumnat aprèn valencià a l'escola i després no l'utilitza. No creus que manca una connexió emocional amb la llengua? I com es podia treballar això?

Això no és simple, no és una resposta unilateral de dir ah! és per això. El primer, és que hi ha molts pares que canvien de llengua al parlar amb els seus fills. Són pares valencianoparlants i els parlen en castellà, en eixe moment ja està havent-hi un desarrelament, o siga, estàs privant-li a ton fill de les teues arrels, dels teus avantpassats, de la llengua de comunicació. Aleshores el teu fill no sap a qui ser fidel i, com tu li has llevat això, perquè la llengua té ànima, la llengua té ànima, i jo quan parlo en valencià, sé que estic parlant com em parlaven els meus pares i em recorda als meus pares. Clar, quan un xiquet que no és valencianoparlant aprèn la llengua, mai serà la seua llengua materna.

Ací del que estem tractant és que coneguen les dues llengües, que els valencianoparlants que han sigut sempre els minoritzats, no minoritaris (perquè si hi aprofundirem, però bé..), d'alguna manera menys valorats, o siga, tenien la sensació que parlaven una llengua poc valorada, però és la seua, els altres haurien d'aprendre-la per

utilitat, perquè és útil, perquè serveix per a, i el tema de l'emoció ja entra després. Aleshores, com la llengua té ànima, només t'entra l'ànima de la llengua quan tu la transmets en això, com la transmets, no la transmets dient els pronoms febles o l'adjectivació o ara em lliges la lectura i no se què,... amb vivències, en vivències, com anar a llocs, anar al teatre en valencià, anar a pobles que parlen en valencià, a, per exemple el Misteri d'Elx. Què passa en el Misteri d'Elx, en quina llengua es parla? Doncs, anar redescobrint o descobrint per primera vegada una llengua que és, podríem dir, mil·lenària. Aleshores, què és el que passa? Què és el que està passant?

Clar, si damunt nosaltres ara vivim en un món absolutament tecnificat, tecnològic, el món de la imatge, si tu encens la tele i no veus cap cadena en valencià, si tu obris la premsa o lliges la premsa i no hi ha res en valencià, o les revistes, si la ràdio no l'escoltes,... el primer, si tu naixes ara o naixes fa deu anys o naixes fa quinze anys, penses que el valencià no existeix i què estan fent-me a mi en l'escola? Això per a què? Quin ús té? Quina utilitat? Ara, te'n vas a Catalunya o te'n vas a Galícia o te'n vas al País Basc, i com que allí hi ha un sentiment que va més enllà d'eixa reivindicació, doncs, clar, la gent ho veu útil, la gent veu per a què serveix. Aleshores, no és necessari, perquè ara quan apreguen anglès, aprendran anglès d'aquella manera, si és que no estem profunditzant aquí, què passa? Perquè no el parlen? No el parlen perquè no es veuen, no tenen la necessitat de parlar-lo.

Després, jo recorde una volta que vaig anar a un cole i vaig estar en la classe del profe que estava donant coneixement del medi, ho feia en valencià, era com una llengua molt estàndard, i jo dic, este no és valencianoparlant d'origen, este parla molt bé valencià. Però quan acaba li dic: *tu d'on eres? Diu, jo sóc d'Elda.* I jo li dic: *i com t'has ensenyat a parlar en valencià, en els cursos?* I diu, *no, jo em vaig ensenyar a parlar en valencià quan era xicotet amb Bola de Drac, veient els dibuixos de Bola de Drac.* Per tant, açò, ho canvia radicalment, o tenim una televisió pròpia, bona, de qualitat, que a la gent li interesse veure, que tinga dibuixos animats per als xiquets, perquè vegem que això és natural, que hi haja contextos on enganxar-se i després, que realment l'administració faça que s'aplique la llei d'ús. [...]

Jo el que sempre dic és: intentem des d'on estiguem, fer-ho el millor possible. Per què? Per què hi va haver aquell boom que els pares que es preocupaven per l'educació dels

seus fills els portaven a l'ensenyament en valencià o als programes d'immersió lingüística? Perquè com deien <<n'hi ha prou amb un exemple>>, l'exemple que donàvem era que pujaven, que aprenien, que realment no perdien la llengua d'on venien, els que la tenien ja li donaven valor...

Jo puc dir-te que jo tinc un fill que té trenta-un anys, complirà trenta-dos en maig. Va ser la primera promoció dels programes d'immersió lingüística a Elx, doncs, eixa classe, que es van complir jo diria tots els requisits dels programes d'immersió, aquí a soles hi havia sis xiquets que eren valencianoparlants pare i mare, la resta, n'hi havia deu que eren bilingües familiar i la resta eren només castellanoparlants. Bé, doncs eixos xiquets, que ja alguns han complit els trenta-dos, continuen sent amics, molts han continuat estudiat junts. Bé, quan venen ací, entre ells es parlen en valencià. Entre ells continuen parlant-se en valencià, encara que els seus pares siguen castellanoparlants. I jo sempre ho pense, sempre ho dic, aquí es va fer el que tocava. Vam utilitzar estratègies. Jo recorde que venien ací [la seua terrassa] a jugar i jo els donava el berenar, i, llavors, si parlaven en castellà, jo feia: *Eh! Eh! En esta casa com es parla? En esta casa com es parla?* I ja tots es reien, ja, ja, ja, en plan de broma i parlaven i parlaven i parlaven. I el meu fill parla amb ells en valencià.

16. Aleshores, creus que falta un poc d'implicació de les famílies en l'escola, en el procés?

Jo el que crec és que els pares, si tu els dones bona informació i els dius les estratègies comunicatives, a veure una cosa, sempre hem dit des dels programes d'immersió que les famílies no han de canviar de llengua, però han de valorar molt la llengua. Aleshores, el xiquet en sa casa parlarà en castellà, ara, si estem en el cole i els deixem que entre ells continuen parlant en castellà, no veuran la necessitat, mentre que, si tu els dius vinga, vinga,...

Jo recorde que este grupet de xiquets, quan tenien huit anys, els vam portar a anglès i jo vaig anar a eixa acadèmia i el director de l'acadèmia em va dir que hi havia una diferència abismal entre els xiquets que venien del programa d'immersió lingüística i els que no, per aprendre l'anglès, per la competència subjacent comuna. En aquell moment és

que teníem tantes evidències, de com de bo és partir d'esta llengua. A més, ho diu Europa, el Consell Europeu de les Llengües, diu clarament que s'ha de partir de les llengües regionals per anar a les llengües estatals i a les llengües estrangeres, i no té per què ser necessàriament l'anglès. El que passa és que ací és ideològic absolutament. I el tema està a dir, tots som plurilingües, per què? Perquè tenim la capacitat de ser-ho. Si tu el poses en situació de necessitar eixa llengua l'aprens, i, si te l'ensenyen i te l'ensenyen bé, ho farem bé, però si continuem així podem fer un alumnat semilingüe, que no parla bé cap de les llengües, perquè no adquirisc cap. I s'ha de saber si els errors són errors o són aprenentatges, per això els mestres hem d'estar preparats, hem d'estar preparats per a saber discernir.

És com els TDH, que ara tots són, no, tu perdona, tens un xiquet mogudet, o tens una xiqueta que necessita que el mestre o la mestra, que el col·legi o que els pares, li aporten més moviment, més possibilitats, però no per això és un TDH i li has de donar la pastilla. Així tot.

Aleshores, jo demanaria als mestres que s'impliquen, que facen el que els toca, només el que els toca i el que els toca fer que ho facen bé i que sàpiguen què és el que estan fent, i que un programa d'immersió lingüística <<no es lo mismo pero en valenciano>> no, no.

Taula redona: L'escola plurilingüe. 8-5-2014

Tudi Torró. Inspectora d'educació.

Marién Anton. CEIP Miguel de Cervantes, Elx.

Mariló Esclapez. CEIP Miguel de Cervantes, Elx.

Tudi Torró:

[...] A banda de donar la paraula a aquestes professionals, com ara veurem, que estan tota la seua vida professional, com ara veurem, pràcticament en això, a peu d'aula, en les classes, amb els alumnes, amb les famílies, hem arribat a un punt... Jo moltes vegades ho parlava amb Marién, i quan ens trobem en alguna concentració deia: és que de tota la formació, de tot el dinamisme que hi havia al començament, sembla que estem com allò que cada centre, dintre del seu centre fa el que pot, però que no n'hi ha eixa formació o auto formació.

El tema de la immersió pareix que estiga tan assumida, tan assimilada que ja no cal estratègies, aprenentatges, etc d'immersió lingüística. I, al final, estem caient en la inèrcia de quan començàvem que deia algú: <<no pero si esto es lo mismo pero en valenciano>>. I nosaltres dèiem: <<no, no es lo mismo pero en valenciano>> perquè necessitàvem en els programes d'immersió i els programes d'ensenyament en valencià havíem de posar més que una tècnica, havíem de posar l'ànima. Crèiem en això, sabíem el que volíem, que els xiquets que no parlaven la nostra llengua, que no parlaven el valencià, la sentiren com a pròpia perquè vivien en el nostre territori, perquè volíem i dèiem que la immersió seria possible i la immersió realment donaria resultats que veuríem sempre i quan es fera bé, i fer-ho bé serà el que ens contarán elles.

[...] Quan parlem diem *l'escola plurilingüe*, però jo només volia dir una cosa, abans de ser plurilingües, hem de ser bilingües. Per tant, primer el bilingüisme. I des de quin programa? Doncs des dels programes d'immersió lingüística en estes zones i des dels programes d'ensenyament en valencià en zones més valencianitzades.

[...] Marién Anton Bru, directora del col·legi Miguel de Cervantes d'Elx, i jo he de dir que ha sigut una companya de feina, d'il·lusió, de treball, des que va començar. Ella va ser la pionera, va començar en 4 anys el programa d'immersió lingüística al col·legi públic Blasco Ibáñez, en una zona totalment castellanoparlant, Carrús, el curs 1986-1987. Ens parlarà del que s'ha oblidat sobretot, perquè potser encara a l'aula cadascú s'esforça i fa i treballa des d'esta perspectiva que volem, des d'un programa d'immersió lingüística. Però que passa al centre educatiu? Què passa als corredors? Què passa al menjador escolar? Al transport escolar? Les relacions amb les famílies? Què fem en els cartells? Sí, en l'aula, però el centre no és un aula d'immersió, és un centre d'immersió i el centre ho engloba tot.

Marién Anton:

Jo el que he pensat és parlar sobre quines actuacions del l'equip directiu fan que el programa que apliquen, abans PIL i ara PEV, tinga èxit. Jo crec que en aquest moment estem oblidant, alguns perquè ja fa molt anys que estem fent-ho i, de vegades, és com que, quan repetixes molt les coses, com que et tranquil·litzen i algunes se t'obliden, i, altres, perquè potser no han vist eixa necessitat o no s'han plantejat això. I jo crec que és el moment de recordar el principi, de recordar els fonaments dels programes d'immersió i ara més encara, perquè són programes plurilingües.

Abans dels programes plurilingües, els programes bilingües, que hi havia, tenien en compte la llengua familiar de l'alumne. Avui en dia, el programa plurilingüe no la té en compte: és programa plurilingüe en valencià o castellà, punt i ratlla. Té igual que siga ací a Elx, on la majoria de xiquets parlen en castellà, o siga en un poble de València on parlen tots en valencià. És molt diferent el tractament que tu has de fer. Això el decret de plurilingüisme no ho marca. Qui ha de marcar-ho? L'escola. Nosaltres som els que hem de marcar eixa diferència. I com hem de fer-ho? Basant-nos en la immersió, evidentment.

Aleshores, com que nosaltres treballarem ací amb un programa plurilingüe on els xiquets i les xiquetes no tenen com a llengua familiar el valencià sinó que és el castellà, estem parlant d'una llengua molt minoritzada i, per tant, això ho hem de tindre en compte. No podem fer un programa sense tindre en compte això. A més d'això, també hem tingut

uns retalls que ens hem vist afectats en menys professorat. Tindre menys professorat, a qui ha afectat més? A les escoles que fan immersió. Per què? Perquè teníem un professorat que es dedicava específicament a fer un suport a la llengua. Això ha desaparegut. Aleshores, això hem de veure què fem. Però no estem ací per a queixar-nos sinó per a mirar al futur i centrar-nos en quines coses han funcionat, i, per tant, hem de mantenir-les i millorar-les. A més de mirar cap al futur, no hem d'oblidar de reivindicar l'augment del professorat i la disminució de la ràtio. Jo crec que això és fonamental.

Aleshores, des de l'experiència meua personal de 28 anys treballant en un programa d'immersió i aquest últims anys, com a directora, jo volia compartir amb vosaltres les condicions que la sociolingüística i la meua experiència ens han demostrat que ens asseguren l'èxit dels programes d'immersió i ara del programa plurilingüe.

Quins serien? Un és la normalització lingüística absoluta d'una escola. Una escola que desenvolupa el programa plurilingüe ha d'estar normalitzada absolutament. És a dir, tu quan entres has de notar que estàs en una escola que treballa en valencià: els rètols, els cartells, tota la informació que hi ha ha d'estar en valencià. S'ha de notar que estem en una escola en valencià. L'altra és parlar en valencià, però no només dins de l'aula, fora de l'aula: la relació entre el professorat ha de ser en valencià majoritàriament; les relacions amb l'exterior han de ser en valencià; quan tu despenges el telèfon has de contestar en valencià; quan tu estàs en la finestra atenent el públic, has de parlar en valencià; l'escola de cara a tot l'exterior ha de ser valencià. I això, que pareix molt obvi, a vegades, no passa. Jo crec que els equips directius també hem de parlar en valencià. Jo ara com estic de directora vaig a les reunions i parlem en valencià, dos o tres, en reunions que hi ha potser deu directors/directores.

Això de parlar en valencià entre el professorat no és que s'obliden. Jo crec que el castellà està com envaint, està tornant a envair, no la paraula envair, sinó està apareixent més. Què passa? Si els alumnes ens escolten a nosaltres parlar en castellà, hem perdut moltíssima força, sobretot si són alumnes d'infantil i de primer cicle que és on estan començant. Si el xiquet veu que jo, per a parlar amb una mestra amiga meua, em gire i parle en castellà, per què eixe xiquet ha de fer un esforç per a parlar amb mi en valencià? Això és una cosa que pareix que no, però és important i que hauríem de recordar-ho, sobretot

en infantil i primer cicle. No dic en segon i tercer cicle, perquè en segon i tercer cicle apareix el castellà com assignatura i, de vegades, els mateixos mestres que donem el valencià hem de donar el castellà en una altra aula. Aleshores ja apareix, però en eixa edat el xiquet ja ha fet un procés mig i mig. Però en infantil, està començant. Quan tu en infantil no mantingues això, de parlar sempre en valencià, ho tenim perdut.

Jo sempre pose un exemple que és molt anecdòtic. Fa uns quants anys vam anar a una granja escola a Relleu i, bé, els monitors -com no podria ser d'una altra manera-, doncs, n'hi havia un que parlava castellà, aleshores, l'explicació la va fer en castellà. Els xiquets estaven asseguts al voltant, tots escoltant i comença a parlar en castellà, i una xiqueta, Tamara, fa (gira el cap): *és que Marién no ho entén*. Li va dir al monitor és que Marién no entén el castellà. Va ser molt graciós. Ella tenia clar que jo no entenia el castellà. Doncs, això és una anècdota que ens ha de fer reflexionar.

Més condicions. Jo crec que des de l'equip directiu s'ha de garantir una continuïtat metodològica, i això qui més ha de fer-ho, com a organització, és l'equip directiu amb la resta del claustre. S'han d'organitzar reunions per arribar a acords metodològics per a tractar les tres llengües, la L1, la L2 i la L3. Això s'ha de fer, i ha d'haver-hi una continuïtat des d'infantil fins a tercer cicle, si no se'ns en va. En les escoles que tenen els dos programes dintre, també s'ha de parlar molt, perquè no pot ser que uns vagen per un costat i els altres per un altre. Encara que hi haja diferències, la metodologia que s'utilitza en els programes en valencià també ve molt bé al programa en castellà.

Un altra cosa que ha de preocupar l'equip directiu és que el professorat que estiga implicat en eixos programes siga un professorat competent en la llengua. Pareix una ximpleta però ens en podem trobar casos. I, en l'anglès, igualment, perquè nosaltres no tenim unes plantilles formades en anglès. I almenys que la gent que dóna una llengua estiga formada, en anglès, en valencià i en castellà. Aleshores, garantir que eixe professorat siga competent i també preocupar-se que tinguen els recursos i els materials necessaris.

Un altra cosa que ha de tenir en compte l'equip directiu és elaborar horaris que prioritzen el suport a la llengua en infantil i primer cicle, ja que és la base de tot el programa, i més ara que ens han llevat professorat de suport. Jo crec que és el moment que ens cal fem el cap, per posar-hi imaginació, i intentem veure quina possibilitat tenim

d'horaris, perquè hi ha possibilitats. Nosaltres en aquest moment, com que ens han llevat el professorat de suport, no hem fet racons. Sabeu que en el programa d'immersió es fan racons, es fan tallers? A primer cicle no n'hem fet i a infantil, els hem fet més nombrosos. I què hem fet? Posar-hi imaginació. Com que són més nombrosos, han fet un altre tipus d'activitats que no siguen jocs simbòlics. En primer i segon, hem deixat de fer els racons i ara, si escoltem al professorat que està en primer i segon, només que diuen que els racons són necessaris. Per què? Perquè són grups reduïts on tu pots treballar l'oral. Aleshores, des de l'equip directiu per al curs que ve, hem de posar-nos a treballar per a traure eixe suport en eixos nivells que són la base.

Més coses. Des de la COCOPE, des dels cicles, des del claustre, hem d'establir estratègies que milloren l'ús oral del valencià, com treballar al pati. El pati el tenim perdut des de fa molt de temps i jo crec que tampoc és el nostre objectiu recuperar-lo al cent per cent. Però, sí que podem incidir amb algunes coses al pati. Com? Doncs hauríem de reprendre, això es feia al principi, d'ensenyar jocs tradicionals, posar-los en valencià, cementeri, la corda, un, dos, tres, pica paret,... Això són coses que amb el pas del temps se'ns han oblidat i no ho fem. Jo crec que des del claustre hem de facilitar moments de parlar per a veure quines coses hem de fer perquè els xiquets utilitzen més el valencià oralment. En el menjador, les monitores i els monitors han de parlar en valencià, si hi ha autobús també. Això ha d'estar present. És una qüestió de dir, a veure, què podem fer nosaltres per a millorar el valencià en el nostre alumnat? Perquè, si no, convertim les escoles en escoles bilingües passives: el professorat parla en valencià i l'alumnat parla en castellà. Això en els instituts sol passar molt. I en les escoles, jo crec que comença a passar. Cada vegada costa més i has d'estar "què has dit?", "com?", "què?", arribes a cinquè i a sisè i mare meua, això falla.

Un altra condició és exigir a les administracions i entitats privades que oferten activitats en valencià. [...]

Un altra condició que jo crec que des de l'equip directiu hem d'impulsar és informar les famílies. Informar-les sobre el programa plurilingüe en valencià, abans de la matriculació i després. Jo crec que abans es feia molt, teníem molta cura i ho explicàvem tot fil per randa. Què passa ara? doncs que els pares i mares estan molt amb l'anglès,

preocupats per l'anglès, que és el que els venen des de la societat. I el valencià pareix com que no importa, però clar, nosaltres estem en un programa plurilingüe, en aquest cas són tres llengües, valencià, castellà i anglès. Si no volem enganyar, el castellà sabeu que el tenim assegurat, l'anglès cal treballar-lo, i tenim el valencià, però el valencià és la base del programa plurilingüe, i, per tant, hem de dedicar-li més temps i a l'anglès hem d'estar a poquet a poquet augmentant-ne l'exposició. En aquest moment, el més important en l'escola infantil i primària, és el valencià, i això ho hem de fer arribar a les famílies. I hem de fer-ho entendre des dels fonaments de la sociolingüística. Des del principi d'interdependència que deia Cummins, el que aprens en una llengua es transfereix a l'altra. Això, d'una manera didàctica, hem de fer-ho arribar a les famílies i podem fer-ho, perquè estaran més convençudes del nostre treball i tindran més clar el nostre treball. Perquè jo he anat a reunions de matriculació on es diu que amb qualsevol dels programes s'acaben sabent les tres llengües. Qui ho diu és més que tu (el teu cap) i tu en eixe moment no hi pots intervindre. Per això hem de recuperar eixes reunions que es feien de la matriculació.

Com a última condició jo diria la formació del professorat. Hem de trobar el moment, ja siga a través de formació en centres o a través de reunions pedagògiques, que cada vegada es fan menys a les escoles, perquè a les escoles tenim tanta cosa dalt que no tenim moments per a debatre estos temes. I jo crec que hem de recuperar-los. I la formació del professorat en immersió, pareix una cosa antiga, però no, hem de recuperar-la, perquè, perquè se'ns obliden coses.

Dificultats que ens trobem.

- Disminució de l'interès pel valencià i gran preocupació per l'anglès.
- Escassa presència del valencià, no hi ha voluntat política.
- Disminució de professorat.

Solucions.

- Explicar des de la sociolingüística els avantatges d'aprendre moltes llengües partint del valencià.
- Exigir.
- Imaginació i horaris que prioritzen el suport a infantil i primer cycle.

Tudi Torró:

Ara ens parlarà Mariló Esclapez. Mariló ha passat per tots els cursos, a infantil i primària. En 1990 va ser una de les primeres professores de valencià a Crevillent, i en l'any 1992 entrà al col·legi públic Miguel de Cervantes d'Elx. Fa 22 anys que treballa la immersió. Ella ens parlarà un poc de quines activitats hem de tenir en compte en una tutoria, i estem parlant dels alumnes, de la família, de tota la comunitat educativa, en un programa d'immersió.

Mariló Esclapez:

Jo volia comentar quatre o cinc coses que estan totes íntimament relacionades amb allò que deia Marién que l'equip directiu ha de potenciar en una escola. Una cosa importantíssima que cal dir és que, perquè un programa funcione, fa falta que hi haja una organització des d'allò que és més baix, dintre de l'aula, i pujar cap a dalt i a l'inrevés.

[...] Des de l'aula, la primera cosa que hem de fer és, estem en la situació que estem tot el món ja ho sabem, és per a posar-se a plorar, però com que plorant no se solucionen les coses, què necessitem? Professorat amb ganes, il·lusió i esperança, no, resignació, i per a això, hem de començar a parlar. Si jo se què és un programa d'immersió i si jo vull que el meu alumnat siga completament competent en valencià, tot i que després si no el vol utilitzar pel que siga, no l'utilitze, però, quan puga, ho farà i, quan ho necessite, podrà utilitzar-ho, i això es diu competència, què he de fer? Posar al seu abast totes aquelles estratègies que formen part de qualsevol programa normal que sabem tots: l'apropament a l'alumne, transmetre entusiasme... Totes estes coses són les normals, però en un programa

d'immersió hi ha unes coses bàsiques: el model lingüístic ha de ser correcte, el més correcte possible i sobretot hem de buscar una organització d'escola i de classe que ens permeta treballar sobretot la llengua oral. La llengua oral i la llengua escrita són la mateixa cosa, quan un xiquet té adquirides les expressions, la forma de parlar i les estructures de cada situació de text i de producció, es pot escriure fàcilment. I, després, vindrà l'ortografia i les reflexions que dependran del nivell de maduració del xiquet. I nosaltres hem de pensar que no es perd el temps parlant, que parlar, si el model és correcte, és potenciar eixa llengua oral que després serà la base de la llengua escrita.

Nosaltres estàvem bocabadades pel tema dels retalls. Hem aconseguit -en tercer i quart- tenir quatre sessions a la setmana amb la mitat de la classe perquè els companys d'educació física i el company de música s'han prestat a agafar la mitat de la classe meua i la mitat de la classe de la meua par·lela. Ells tenen el mateix nombre d'alumnes però les tutores tenim la mitat de la classe. Això fa que pugues arribar pràcticament a tots i que tot el món puga parlar. Ara, però, si estàs treballant la narració, doncs, quan fan un esborrany, tens el cercle: parla'm de, llig la teua narració i, al costat, li pots dir: pots enriquir-la si estires no se què, si canvies eixa paraula, eixa no és així... i tu també vas introduint coses. Eixa manera de treballar és bàsica. Però, clar, primer te l'has de creure tu i després has d'organitzar-ho. Però és que després quan fas les reunions amb els pares, has de buscar-te la manera de fer-los entendre que, si el treball del tercer trimestre són vint fitxes, és que això no té cap importància, perquè les fitxes sols arpleguen quatre conceptes del que has treballat. És com per a comprovar què ha fet el xiquet, però fem molt més.

Aleshores, nosaltres els fem verbalitzar totes les coses. A l'avaluació participativa, per exemple. És un altra manera de treballar que a l'inici de cada trimestre li donen a cada xiquet els objectius que li demanarem a nivell de llengua, de matemàtiques i de comportament al final de cada trimestre. I què fem? Cada dos setmanes traiem, a veure, tu per on vas? Veritat que et falten estos objectius? Si et falten, mira a veure com ho solucionen. I és una manera d'enganxar-los i de fer-los reflexionar i de conèixer el seu propi aprenentatge.

En castellà, jo he de discriminar molt bé, no he d'explicar les mateixes coses en llengua en valencià i en castellà. Jo en castellà, què hi ha, deu o quinze diferències

ortogràfiques? Doncs eixes són les que marque i el que explique en valencià no ho explique en castellà i a l'inrevés. I procuraré sempre que qualsevol aprenentatge estiga fet des de la llengua d'aprenentatge, que és el valencià.

Quan anem a fer activitats fora de classe, també, fem activitats interclasses, és a dir, quan els xiquets fan un projecte de treball, doncs van a explicar-lo als altres xiquets de l'altre curs, si tenen un altres projectes. I, si tenim el mateix a les classes dels menuts, per a explicar-los el que han fet, de manera que es vegem en la situació d'exposar-se oralment.

També intentem enganxar a les famílies perquè participen. Per exemple, el trimestre passat, nosaltres a tercer treballàvem els joguets, i vam parlar amb àvies que parlaren en valencià per a vindre a l'escola. I vam preparar una enquesta i els preguntaven a les àvies, i clar, intentant integrar aquella part que encara queda d'alguna àvia, d'alguna tia, que parla en valencià. O quan vam treballar el Misteri vam fer que vinguera Hèctor Càmarà a donar-hi una conferència. Sempre intentant buscar aquelles persones que sabem que saben d'un tema i parlen en valencià, perquè vegem que no només es restringeix a l'escola.

Així i tot, a vegades quan anem a un lloc i no parlen en valencià, i són coses de coneixement del medi, acabes dient, mira em sembla molt bé aquesta activitat però hauríem de fer-la en valencià, perquè és que resulta que la majoria d'escoles ha d'ensenyar-se en valencià. I, després, si et queda temps, damunt fas un paper i l'envies. I aleshores, que després de vint-i-dos anys fent paperets, què tenim? O li posem més ganes o ens n'anem.

Les activitats interclasses a banda de les que hem contat, per exemple, també els de primer i segon, en el tercer trimestre, van a llegir un de primer amb un de segon, perquè així la pràctica de la lectura és més motivadora en el temps de biblioteca d'aula. També, hi ha una sessió per a la biblioteca d'aula en valencià i una altra per a la biblioteca d'aula en castellà, i s'intenta molt animar la biblioteca d'aula, sobretot en valencià. Les assemblees de classe també, que és una volta a la setmana. I se'ls anima molt que expliquen eixes coses que realment els importen: els conflictes que tenen en el pati, el en futbol, perquè això ho expressen en valencià i repetir el model correcte. [...] I, després, des d'infantil recordar les rutines i allò que es fa de manera sistemàtica, i organitzar, també, activitats, en el pati per descomptat, les docents han de tindre clar que hem de parlar en valencià i que hem de donar-li peu perquè s'expressen en valencià.

A les famílies quasi quasi és com fer-los la pilota, al contrari del que hauria de ser. És explicar-hi les coses molt bé i quan més difícil és la família més has d'anar-hi tu: *vine, vine demà que t'ho torne a explicar, tu no t'angoixes que mira,...* insistir i procurar tindre el màxim d'humor possible. A vegades no es pot, però intentar, tenir-ho clar que eixe és l'objectiu.

El que sí que necessitarien per a sempre fer-ho és que hi haguera voluntat política per part de tota la gent, perquè almenys les coses públiques hi haja 50%, si no, més, en valencià. I jo l'única cosa que valore com a molt positiva al llarg de tants anys és que sí que és veritat que, a vegades, m'he trobat amb alumnes que fa vint anys, deu o quinze que no veig, i quan s'han dirigit a mi, m'han parlat en valencià. I eixa és l'única satisfacció gran que tinc jo quant al meu treball en la línia, perquè em consta que eixa mateixa gent pel carrer no l'utilitza. El fet de quan et veuen, t'identifiquen i et parlen en valencià, com a mínim saps que té la competència. No és per una cosa que tu dius, que bé ho he fet, és perquè saps que és competent i es tracta d'això: de crear persones competents.

Això estem parlant de la línia, normalment, al mateix temps hem de dir que, també, he comprovat, perquè vius en societat, que les persones que aprenen en més d'una llengua, en general, són molt més tolerants en la seua vida diària, perquè saben que hi ha coses diferents. I a partir d'ací la diferència la fan com a transferència a altres tipus de coses en la societat. Bàsicament, són les dues úniques satisfaccions que després de tants anys tinc personalment.

Entrevista a Maite Candela, Mestra d'infantil al CEIP Miguel de Cervantes d'Elx (10 anys en el centre). 13-05-2014

1. Com treballes la immersió lingüística en la teua aula d'infantil?

Partint dels interessos de l'alumnat. El més important de tot és que ells estimen eixa segona llengua, en la majoria del casos, perquè el 90% de l'alumnat són castellanoparlants, aleshores, amb eixa segona llengua, que facen coses divertides, que els agrade parlar-la i que gaudeixin sempre utilitzant eixa segona llengua. Després, això és el gran objectiu que volem. Com ho fem? En un primer moment, sobretot en tres anys, repetint i repetint tot el que ells diuen amb la L2 de l'alumne. En 3 anys és el curs que més parlem els mestres que treballem en immersió, totes les mestres, però les que treballem en immersió encara més perquè hem de repetir totes les paraules que diuen en valencià, demanar un poquet quan ja ha passat el curs que vagen dient tot el vocabulari que han treballat i, de fet, ells comencen a utilitzar paraules com *menjador*, *al pati*, i altres a la seua casa en valencià perquè és on ho han après.

Això passa en 3 anys, després, en 4, anem ampliant tot eixe vocabulari, les estructures i anem fent-los ja més preguntes. Per exemple, si ens diuen: <<*he ido al campo a comer arroz*>>. *A menjar el què? Ai, no t'he entès, a vore repetix, que estava un poc despistada i no t'he entès.*

Més cosetes que fem, en 5 ja som més exigents i a mesura que van avançant molt més exigents encara. En 5 ja, sí que ens fem més les sordes i no sabem què és el que ells ens diuen quan parlen en castellà, tot i que valorem molt la seua llengua però sí que intentem que s'esforcen un poquet més per a utilitzar-la. No sols mirem que ens compreguen sinó que ells també s'expressen en aquella llengua.

I, després, utilitzem molts recursos visuals, igual que t'he comentat en 3 anys, és on més treballem els recursos visuals, els contes, amb molt de recurs visual, tot el vocabulari, les paraules que són més diferents al castellà, per exemple: *tancar l'aixeta*, que és una cosa que utilitzem tots els dies, doncs, primer, sí que tenim el reforç perquè ells ho vegem i els

coste menys entendre'ns. I, en definitiva, és la metodologia que utilitzem, sempre això, que ells gaudisquen, que s'ho passen molt bé i que estimen eixa segona llengua que coneixen en infantil.

2. Com veus la immersió lingüística en aquesta escola?

Pense que és l'eix, és la base del Miguel de Cervantes. Fa molts anys els meus companys van lluitar molt i ho van aconseguir que tot el centre, també, ja per a la immersió van lluitar molt, per la llengua, però, a banda, que el centre fora un centre en el qual les dues línies foren en valencià, foren programa d'immersió lingüística, ara PPEV (programa plurilingüe d'ensenyament en valencià), però ells van lluitar molt i ja a partir d'ací és la base de tot.

3. No creus que està passant que els alumnes parlen en castellà i els mestres en valencià i es crea un semilingüisme?

Sí, açò passa. A vegades nosaltres en infantil ens qüestionem això perquè ells entren en 3 anys. En primària ja els vénen d'una base, saben alguna coseta més de valencià i se'ls pot exigir. Però, sobretot en 3, ells entren i la seua llengua és el castellà, ho parlen tot en castellà i nosaltres ho parlem tot en valencià, i arriba un moment en què ja t'acostumes que eixa és la llengua que ells utilitzen i la llengua en què tu contestes, que, fins i tot, no fas eixe següent pas que és la immersió en si, que és demanar que ells produïsquen. I, a vegades, sí que diem, ei! què se'ns està oblidant i estem acostumant-nos que eixe és la llengua en la qual ens relacionem, tant ells com nosaltres i no anem més enllà. De fet, el pla de millora de l'any passat anava al voltant d'això, d'adonar-nos que ens havíem acostumat que eixa és la llengua de relació: s'establia ells, en castellà i nosaltres, en valencià.

4. Podries explicar concretament com feu la immersió dintre de l'aula? Què són els racons i els tallers?

Doncs, per exemple, treballem en els racons de parla al qual l'alumnat va i fa jocs simbòlics per a utilitzar el valencià, i ací sí que és un treball amb un grup més reduït, set o huit, ara que ha pujat la ràtio, abans era de cinc o sis, en què els alumnes, a través del joc simbòlic, utilitzen vocabulari nou, estructures, etc. Poden ser el racó de la caseta, del restaurant, de la perruqueria... sobretot creem entorns perquè ells aprenguen vocabulari del dia a dia i puguen utilitzar la llengua en diversos contextos.

A banda d'això, una coseta és que aquest curs com han ampliat la ràtio i s'ha reduït el nombre de professorat, hem hagut de canviar eixa metodologia i el que fem és que eixos racons entren a l'aula quan tenim un grup més reduït, gràcies a la mestra de suport que treu a l'alumnat per a fer informàtica o altre tipus d'activitats. A banda d'això, tenim el taller, que és el taller de matemàtiques i amb l'alumnat que queda a classe i que és també la meitat, el que fem ara un poquet és el treball oral, o bé a través d'assemblees petites, perquè les assemblees amb vint-i-vuit xiquets és pràcticament impossible i hem pensat que potser eixe moment en el qual tenim catorze o quinze podem escoltar-los més i ens poden contar les seues vivències, experiències, interessos, queixes i tot el que ocorre a l'aula. O, també, fem un treball de la lectoescriptura, però utilitzem això, el grup més xicotet per a poder establir converses amb ells i no que siguen grups gegants en els quals perden la paciència i la motivació per a parlar.

I, a banda d'això, també utilitzem el grup xicotet dins de l'aula, poden fer o activitats més lliures en tres dels grups i en un grup sí que fem una activitat més dirigida. En eixa activitat més dirigida, també moltes vegades el que sí que fem és treballar el llenguatge oral a través de bingos o amb <<flashcards>> per a treballar vocabularis diferents, i tot això.

Entrevista a Anna de la Torre, Mestra d'anglès al CEIP Miguel de Cervantes d'Elx (14 anys en el centre). 19-05-2014

Em diuen Anna de la Torre Chocano, estic ací a l'escola, en el Miguel de Cervantes, ja fa 14 anys, vaig començar en la immersió, en l'escola en valencià fa 20 anys. Realment, jo no sóc d'ací, no sóc nascuda a Elx, però parle valencià perquè procedix del País Basc, de Bilbao, i vaig vindre ací quan era joveneta, als divuit anys.

Aleshores, jo crec, jo pense que sempre s'han de respectar les cultures, les persones, les llengües... i igual que parle castellà i vaig parlar basc quan estava al País Basc, doncs em vaig posar a parlar en valencià i jo crec que hem de mantindre la llengua de la comunitat on estem.

1. Tu imparteixes ací anglès. Com veus l'ensenyament de l'anglès en aquesta escola?

Jo la veig amb un bon desenvolupament, progressiu i jo ho veig molt positiu. No és la situació òptima, especialment per falta de professorat, de recursos humans, però sí que és cert que després, professorat que té aquest alumnat que els agafa a l'institut, em donen la informació que estan molt contents amb la manera de treballar, sobretot, en com progressen i en la base que porten en anglès. Jo sóc una persona exigent i m'agradaria, doncs, poder treballar més interactuar amb ells. Això no es pot fer en classes de vint-i-set o vint-i-cinc perquè la llengua és parlada, és oral, i l'anglès es parla. L'anglès sempre ens han ensenyat que és escrit, que és gramàtica, i el meu concepte de la llengua és que la llengua és llengua quan s'usa. I bé, a mi m'agradaria usar-la més amb els xiquets; és difícil perquè no hi ha professorat en anglès, però bé.

2. Quina metodologia portes a terme en anglès?

En general la metodologia comunicativa, és a dir, intentem treballar amb conceptes i nocions que en la comunicació oral quotidiana són necessàries. Aleshores tot gira, els meus

centres d'interès giren al voltant d'alguns temes d'interès i útils, val, i comunicatius. Doncs com l'alimentació, o com demanar, com anar al supermercat i com comprar, cultura també, és a dir, sobretot, funcions i nocions comunicatives.

3. Aquesta escola és d'immersió, feu alguns tipus de coordinació entre llengües (castellà, valencià i anglès)?

A mi em consta que entre valencià i castellà sí que hi ha una coordinació, està tot el projecte curricular de llengües, on sí que és té molt en compte molts aspectes de la llengua, perquè no siguin repetitius, per a reutilitzar la llengua. Ja sabem per la psiconeurolingüística que el que s'aprèn en una llengua, després es traspassa a una altra llengua, aleshores es procura no repetir conceptes, no repetir, diguem-ne, continguts. L'anglès no es coordina directament amb el valencià, però sí que en assistir a reunions d'avaluació, sí que tenim molt en compte, què estem fent en cada llengua. Aleshores jo, sí que personalment em preocupa de preguntar com faig, per exemple, com expliquen la gramàtica, què és el que estan donant, per a jo anar sempre un poquet darrera d'ells, mai xafar, ni fer incursions lingüístiques que puguen confondre. No hi ha una coordinació exhaustiva, però sí que ara amb el tema del plurilingüisme, en el programa plurilingüe, sí que he tingut en compte molts aspectes que a partir de l'any que ve es duran a terme.

4. Com funcionarà en aquesta escola el programa plurilingüe?

Segons la llei, progressivament es van augmentant les hores d'anglès, d'alguna manera es van reduint les hores de valencià i, també, es van, en teoria, augmentant les hores en castellà, això és el que marca la normativa.

La majoria del professorat veiem que això, científicament, no és el que ha de ser. Està clar que hi ha unes prioritats lingüístiques i en aquest moment i en aquesta escola la prioritat és el valencià, i l'anglès es construeix a partir del valencià, però clar per arribar a eixa dinàmica, ha d'haver-hi un horari equilibrat en les llengües, i no està equilibrat.

Aleshores bé, l'anglès un poc es quedarà, en teoria li donaran més importància, en teoria, però si no n'hi ha una base ben creada en valencià, serà difícil que l'anglès...

Necessitem sobretot recursos humans, com que no envien més recursos humans, doncs la qualitat de la segona llengua, tercera llengua que seria l'anglès, doncs no garantix que siga com es pretén un domini lingüístic en primària, això és una utopia.

5. Aleshores, estàs dient-nos que els alumnes, realment, no eixiran amb competència en les tres llengües?

Jo pense que no. Jo pense que, fins i tot, aniran, retrocediran quant a competència lingüística en general. Perquè a veure, el castellà està assegurat, el castellà no necessita una càrrega ni horària, ni de recursos. El valencià és el que hem de compensar, perquè està en inferioritat de condicions, i l'anglès, doncs, si volem una competència en anglès, necessitem interactuar en grups reduïts amb l'alumnat, això no està contemplat que es faça, aleshores jo crec que l'anglès continuarà igual, més o menys, que sense la llei de plurilingüisme. Jo crec que sí que es perjudicarà, d'alguna manera, al valencià, fins i tot, també, al castellà. [...] Si l'exposició a la llengua no és de qualitat, de qualitat emreferisc, jo com a mestra d'anglès estic preparada per a donar, fins i tot, plàstica en anglès? O coneixement del medi en anglès? Probablement no, hauria de preparar-me. No faciliten la formació del professorat. Estan fent-ho un poc, a marxés.

6. Quins recursos creus tu que serien necessaris per fer amb qualitat l'ensenyament de l'anglès, el valencià i el castellà?

Recursos humans. Per a què? Per a reduir els grups. A veure, els grups cada vegada són més nombrosos, fa anys en la classe hi havia vint-i-tres, com a màxim, vint-i-cinc, però és que ara tenim vint-i-set i vint-i-vuit. Aleshores, com puc parlar jo, interactuant en anglès, amb l'alumnat? No tinc temps, és pràcticament impossible. Aleshores, és clar, es convertixen en classes una mica magistrals, jo explique o jo parle i els xiquets assentixen i

no volem això. La llengua es comença així, però no pots estancar-te en el llenguatge passiu. En els primer estadis, en primer, en segon, els xiquets sí, escolten, fan, i tu pots comprovar que entenen, però arriba un moment en el qual ells han de produir, si no, la llengua no és efectiva. Aleshores, eixe pas no es farà mai, perquè amb grups de vint-i-set, per a parlar amb cadascun un poquet en cada sessió, se'n va la sessió, no s'avança realment.

Aleshores, recursos humans, jo sempre ho he dit, recursos humans i de qualitat, evidentment. Si tinguérem classes o grups de deu, com es fa la immersió, tallers, racons, què, fins i tot, ara no es pot fer perquè han reduït professorat. Aleshores, si no es pot parlar de tu a tu amb els xiquets, si no pots jugar amb el joc simbòlic en anglès perquè vegem la necessitat de demanar, de fer, això és impossible.

7. Has notat que cada vegada més els xiquets parlen en castellà i els mestres en valencià encara que estiguem en una escola en immersió?

Sí. Que els xiquets parlen cada vegada més en castellà, efectivament. Des que estan reduint aquest recursos que t'estic dient, es nota. Perquè en infantil i primer cicle de primària, gràcies als racons, als tallers, que fan reforç a la llengua, eren grups reduïts, es mantenia i es fomentava parlar en valencià. Ara com que no hi ha eixos moments, els xiquets es convertixen, com estàvem dient, en oients passius. Entenen el valencià perfectament, però, a l'hora d'expressar-se, tendixen al castellà, i això s'està notant ja dos, tres, quatre anys, cada vegada més, cada vegada més.

8. Aleshores, quin creus tu que és el futur del valencià, tal com està la cosa?

(Bufit) Doncs, prou negre. Jo no sóc pessimista, però la realitat és que sí. Per a mantindre la immersió com fins ara, falta un esforç humà tremend i no se si estem disposats, si som capaços de fer eixe esforç, perquè no només en el valencià, és més esforç en altres coses, a nivell emocional, a nivell d'habilitats socials, eixes coses que hem de

treballar en eixa llengua sí, però que no facilita fomentar el que és l'aspecte lingüístic pròpiament dit, jo crec que és difícil.

10. Creus que hi ha relleu generacional entre els mestres que van lluitar per la immersió i la gent més jove?

Jo crec que falta una formació metodològica en magisteri tremenda, tant en anglès, com les llengües en general. La metodologia de la immersió és la que dona l'èxit en qualsevol llengua, i no estan formant en magisteri, no estan formant en immersió en anglès... De fet les persones que anem a fer, diguem-ne, el programa plurilingüe som persones ja majors. La plàstica ni tant sols la gent més jove és capaç de fer-la en anglès. Aleshores, clar, diguem-ne que les persones que ens mantindrem o ens adaptarem som els més majors. Jo crec que magisteri s'hauria de començar per aquí, per una formació de qualitat en magisteri, si no és que no hi fem res, el que fem és un esforç molt gran.

